

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXII.

CELOVEC, PETEK, 26. AVGUST 1977

ŠTEV. 34 (1828)

Pomemben korak k internacionalizaciji našega vprašanja

Generalni sekretar OZN sprejel delegacijo koroških Slovencev

Ker sedanja ureditev, kakor jo predstavlja zakon o narodnih skupinah skupaj z izvedbenimi odredbami, nikakor ne pomeni rešitve naših življenjskih vprašanj, po drugi strani pa avstrijska vlada ne kaže nobene pripravljenosti, da bi zadovoljivo rešitev iskala v sporazumu s prizadeto narodnostno skupnostjo, smo koroški Slovenci prisiljeni, da v mednarodni javnosti iščemo razumevanje in podporo za naš boj. Na poti internacionalizacije našega vprašanja pa smo napravili konec minulega tedna izredno važen korak naprej: Med svojim kratkim obiskom na Koroškem je generalni sekretar Organizacije združenih narodov dr. Kurt Waldheim v soboto sprejel delegacijo obeh osrednjih slovenskih organizacij, ki ga je v kratkem pogovoru seznanila s trenutnim položajem ter ga ustno in zlasti z izčrpno dokumentacijo opozorila, da z dosedanjimi ukrepi Avstrija ni izpolnila svojih obveznosti, ki jih je prevzela s členom 7 državne pogodbe.

skupno rešitev v sporazumu z avstrijsko vlado, le ne bo prišlo do vzajemne rešitve, potem je pomen srečanja tudi v tem, da smo Kurta Waldheima seznanili z možnostjo internacionalizacije problema.

Predsednik NSKS dr. Malevž Grilc je povedal, da je delegacija dr. Waldheimu pojasnila, da Avstrija ne izpolnjuje 7. člena, marveč so najnovejši zakonski ukrepi groba revizija državne pogodbe. „Kurt Waldheim je izrazil upanje, da bo to vprašanje končno rešeno na miren način in sporazumno z manjšino, kar je po mojem mnenju bistveni del njegove izjave“.

Na to dejstvo je opozoril tudi tajnik ZSO Feliks Wieser, ko je menil, da iz Waldheimovih besed lahko razberemo, da ureditev manjšinskega problema, ki jo avstrijska vlada jemlje kot dokončno in najboljšo, ni vzajemna, da torej izključuje koroške Slovence in da bo zato treba iskati novo rešitev. Prav tako pa je tudi tajnik NSKS Filip Warasch naglasil, da so najvažnejša točka srečanja besede Kurta Waldheima, da je treba problem koroških Slovencev reševati v enakopravnem in demokratičnem dialogu.

Tako je predsednik ZSO dr. Franci Zwitter poudaril, da že samo dejstvo, da je generalni sekretar Združenih narodov sprejel delegacijo koroških Slovencev in posvetil pozornost njihovi problematiki, „predstavlja izreden uspeh za slovensko manjšino in prvi večji korak k internacionalizaciji manjšinskega vprašanja“. Predsednik ZSO je izrazil upanje, da se bodo uresničile želje generalnega sekretarja OZN po mirni rešitvi problema. „Kolikor pa znotraj Avstrije, kjer si slej ko prej želimo zadovoljivo

Delegacija, v kateri so bili predsednik dr. Franci Zwitter in tajnik dipl. inž. Feliks Wieser za ZSO ter predsednik dr. Malevž Grilc in tajnik dipl. jur. Filip Warasch za NSKS, je generalnemu sekretarju OZN predložila sedanji položaj slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem, ki je nastal zlasti po prvotni zakonodaji, s katero so bile pravice koroških Slovencev bistveno okrnjene. Pri tem je opozorila, da ta ureditev ne pomeni izpolnitve obveznosti, ki jih Avstriji nalaga državna pogodba, marveč nasprotno predstavlja očitno kršitev tega mednarodnega dokumenta. Ker taka ureditev za koroške Slovence ni sprejemljiva, ni izključeno, da bomo morali rešitev iskati pred mednarodnimi forumi.

V skladu s tem so predstavniki koroških Slovencev izročili generalnemu sekretarju OZN peticijo, ki jo je le-ta sprejel in obljubil, da bo z njo seznanil ustrezne organe svetovne organizacije. Ob tej priložnosti je dr. Waldheim izjavil, da se kot funkcionar svetovne organizacije glede zadeve same ne more opredeliti, vendar pa je hkrati pristavil, da si prav kot funkcionar svetovne organizacije, ki se mora boriti za mir in razumevanje med narodi, želi, da bi se vprašanje rešilo po mirni poti in sporazumno.

Ravno to je dr. Waldheim naglasil tudi na tiskovni konferenci, kjer je na vprašanje zastopnika našega lista izrecno potrdil, da si želi rešitev, ki bi bila sporazumno dosežena med avstrijsko vlado in predstavniki koroških Slovencev. S tem pa je generalni sekretar pravzaprav potrdil naše stališče, da sedanja ureditev ni zadovoljiva in dokončna in zlasti ne vzajemna, kar pomeni, da bo treba iskati novo rešitev, in sicer v sodelovanju in sporazumno s prizadeto manjšino! Čeprav je bil sestanek delegacije koroških Slovencev z generalnim sekretarjem OZN le kratek, so ga predstavniki obeh osrednjih organizacij ocenili kot koristen in pozitiven.

Podkomisija OZN seznanjena s položajem koroških Slovencev

V Zenevi zaseda trenutno podkomisija OZN za boj proti diskriminacijskim ukrepom in za zaščito manjšin. Na zasedanju, ki bo trajalo do 1. septembra, bodo veliko pozornost posvetili manjšinski problematiki, o kateri je bilo za komisijo pripravljeno tudi posebno poročilo.

Člane podkomisije OZN pa sta posebej s položajem in problematiko slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem seznanili tudi osrednji slovenski organizaciji. V dokumentaciji, ki sta jo Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev poslala v Zenevo, je prikazano vprašanje slovenske manjšine na Koroškem ter hrvaške manjšine na Gradiščanskem od podpisa avstrijske državne pogodbe do leta 1975; dodan je še kratek oris sedanjih pravnih razmer, nastalih po sklenitvi zakona o narodnih skupinah in izvedbenih odredb k temu zakonu, vse skupaj pa je opremljeno še s kartografskim gradivom.

V spremnem pismu sta osrednji slovenski organizaciji opozorili, da študija, ki jo je za sedanje zasedanje pripravil znani italijanski izvedenec Francesco Capotorti, vsebuje od avstrijske vlade predloženo informacijo o položaju slovenske narodnostne manjšine v Avstriji. „Ta informacija pa je enostranska in ne prikazuje problemov, s katerimi je soočena manjšina,“ sta poudarila ZSO in NSKS, ki sta še posebej opozorila na dejstvo, da v omenjenem poročilu sploh ni govora o najnovejših zakonskih ukrepih avstrijske vlade, s katerimi pa je bil položaj manjšin bistveno poslabšan.

Osrednji organizaciji sta zaprosili tudi avstrijsko vlado, da bi podkomisijo informirala o stališčih slovenske narodnostne manjšine, vendar sta dobili izmikajoč odgovor, češ, da je manjšini prepuščeno, da informira ustrezna telesa OZN o svojih problemih. Zato sta se organizaciji zdaj sami obrnili na komisijo in ji posredovali dokumentacijo, ki daje kritičen oris trenutnega poslabšanja pravnega položaja slovenske manjšine.

Ze omenjeno Capotortijevo poročilo, o katerem bo podkomisija predvidoma razpravljala prihodnji teden, obravnava trenutni položaj manjšin v 76 državah, med drugim tudi v Avstriji. Avtor poročila je navedel tudi vrsto ugotovitev in sklepov mednarodnih seminarjev o manjšinah, ki sta bila v Trstu in Ohridu. Poleg tega vsebuje poročilo številne predloge o dvostranskem in regionalnem sodelovanju med državami, v katerih prebivajo manjšine. Capotorti predlaga, da bi o tej problematiki organizirali regionalne seminarje. Zlasti zanimiv pa je njegov predlog, ki gre za tem, da bi sprejeli posebno deklaracijo OZN o pravicah manjšinskih skupin, z namenom, da bi zavarovali njihove pravice.

Krajevni odbor Zveze slovenske mladine ter občinski odborniki

pozivajo ob podpori obeh osrednjih in mladinskih organizacij vse rojake na

protestno manifestacijo

ki bo v petek, dne 26. avgusta 1977 v Pliberku.

Zbrali se bomo ob 19.00 uri pred občinsko hišo na glavnem trgu.

Rojaki! Slovenke in Slovenci, mladina!

Zberimo se vsi, da bomo ponovno izpovedali našo nezlomljivo življenjsko voljo, da bomo podkrepili našo zahtevo po izpolnitvi člena 7 avstrijske državne pogodbe, ki je sad našega doprinosu v boju proti fašizmu.

Tudi v Pliberku bomo dokumentirali, da smo proti vsakršni reviziji državne pogodbe, kakršno predstavlja zakon o narodnostnih skupnostih. Opozorili bomo Avstrijo na njene obveznosti napram manjšinam, ki jih ni izpolnila predvsem pa na uradno diskriminacijo dvojezičnosti v pliberški občini.

VS! V PLIKERK! V PETEK, DNE 26. AVGUSTA 1977 VS! V PLIBERK!

ODLOČNO ZAVRAČAMO

blatenje našega pravičnega boja

Po zakonitvi ukrepov, ki jih je oblikoval in izsilil koroški Heimdienst ter jih je v smislu tristranskega dogovora uveljavila avstrijska vlada, smo se koroški Slovenci znašli v položaju, ko moramo na podedovani, skozi več kot 1300 let naseljeni domači zemlji šele dokazovati, da sploh živimo. S temi ukrepi sta bili namreč dve tretjini našega ljudstva oropani vseh narodnostnih pravic, ozemlje naše avtohtone naselitve pa je bilo glede na pravice, ki nam pripadajo po členu 7 avstrijske državne pogodbe, zoženo na eno tretjino (glede dvojezičnih napisov celo na eno šestino) ter je bil naš življenjski prostor v nekaj obrobni vasi in zaselkih ob vznožju Karavank.

Več kot 22 let po podpisu državne pogodbe, s katero je Avstrija spet dobila svobodo in neodvisnost, je demokratična avstrijska republika začela uveljavljati manjšinsko politiko, ki v bistvu pomeni nadaljevanje genocida, ki ga nacistični režim zaradi svojega lastnega pogina ni mogel več uresničiti. Kajti zakon o narodnih skupinah in zlasti zadnje izvedbene odredbe pomenijo spet zloglasno povečanje „Kärntner sprich deutsch!“ z vsemi usodnimi posledicami.

Taki politiki smo se koroški Slovenci uprli med vojno in tako politiko najostreje odklanjamo tudi danes. Nočemo umreti, hočemo živeti svobodni in enakopravni na svoji zemlji, v prijateljskem razumevanju z narodom sosedom. To in samo to je vsebina naših zahtev, ki jih postavljamo; to in samo to je namen našega boja, ki smo ga prisiljeni voditi proti krivičnim zakonom, proti reviziji državne pogodbe — za popolno in dosledno uresničitev vseh tistih pravic, ki jih člen 7 jamči vsem koroškim Slovincem na celotnem njihovem avtohtono naseljenem ozemlju.

Kakor moremo v današnjem odrekanju in kratenju pravic našemu človeku videti le nadaljevanje genocidne politike, pa nas na dobo nacizma spominja tudi način, kako danes z uradne in neuradne strani kriminalizirajo in nizkotno blatijo naš pravič-

ni boj. Ko smo se smrtni obsodbi, ki jo je nad našim narodom izrekel nacistični krvnik, uprli s puško v roki in se na strani vseh protifašističnih sil sveta borili za pravico in demokracijo, so nas proglasili za „bandite“ in nam sodili kot „sovražnikom države“. In danes? Ker se nočemo ukloiniti diktatu nemških nacionalistov in njihovih poslušnih blapcev, nas zmerjajo z „ekstremisti“ in „teroristi“; ker opozarjamo na krivico in zahtevamo pravico, nam očitajo, da ne timo nemire, da ogrožamo domovino; ker protestiramo proti nam sovražnim ukrepom, smo izpostavljeni brutalnemu nasilju varnostnih organov in nas tirajo pred šodišče.

Posebno nizko v tej gnusni kampanji proti koroškim Slovincem in njihovem pravičnemu boju je padel koroški deželni glavar Leopold Wagner. Njegovi tozadevni izpadi v zadnjem radijskem govoru so naravnost klasičen primer zlobnega sumničanja in podtikavanja ter nikakor niso v čast človeku, ki je bil poklican na tako visok položaj.

Vendar pa koroški Slovenci tudi pred takimi in podobnimi oblikami zastraševanja, izsiljevanja, pritiska in nasilja ne bomo klonili. Nadaljevali bomo boj, ki nam je bil vsiljen. Naš boj je pravičen — boj za naš obstoj, boj za dosledno uveljavljanje vseh tistih pravic, ki so nam zagotovljene v členu 7 državne pogodbe. Kakor pred tedni v Šentjakobu in Skočjanu, tako se bomo danes zvečer zbrali v Pliberku, da glasno izpovedamo naš protest zoper krivico in odločno postavimo našo zahtevo po pravici.

V našem boju za izpolnitev 7. člena avstrijske državne pogodbe bomo koroški Slovenci tudi v bodoče pokazali, da smo enotni in da se ne pustimo deliti na različne kategorije. Enotnost, kakršno smo izpričali v uspešnem bojkotiranju ugotavljanja manjšine 14. novembra lani, bomo manifestirali tudi v borbi proti krivičnim ukrepom, ki merijo na naše narodnostno uničenje.

Turistična raznolikost v Sloveniji

Kadar nanese v Sloveniji pogovor na turizem, lahko včasih slišimo tudi mnenje, da Slovenija v turizmu pravzaprav nima kdove kakšnih perspektiv, češ da je ta pokrajina le neke vrste „turistični predor“ ali „turistična cev“, skozi katero skušajo tujci čim prej priti do morja. To mnenje ni povsem iz trte zvito, saj je Jadran bil, je in bo še dolgo zelo močan magnet, ki privlači s svojimi čari milijonske množice domačih in tujih turistov. Seveda pa ob tem ne smemo pozabiti, da je v desetmilijskih množicah evropskih turistov vedno več tistih, ki se požvižgajo na poletno vročino in gnečo ob morju, na hrup in zmešnjavo v gostem cestnem prometu, na visoke cene in še kaj, pač pa si raje poiščejo za oddih mirne in prijetne koticke na celini. Za takšne goste pa ima Slovenija v svoji turistični ponudbi kar precejšnjo izbiro.

Čeprav ima Slovenija samo skromen delček obale ob Jadranu, je vendarle od Ankara do Lucije pri Portorožu usposobila skoraj tretjino vseh slovenskih hotelskih zmogljivosti. Portorož je danes nesporno prvo in največje slovensko turistično središče s skoraj 5000 ležišč v hotelih vseh kategorij — od A in Lux do D. Pomembna letošnja pridobitev za Portorož je kompleks Bernardin, ki ima v več hotelskih objektih A in B kategorije že 1500 ležišč, v programu pa je še tisoč ležišč v apartmajskih objektih in bungalovih. Z več pokritimi bazeni je Portorož zanimiv v vseh mesecih, tudi pozimi, ko so penzijske cene precej nižje. Za snobovsko navdahnjene tujce je v Portorožu na voljo tudi ena izmed redkih igralnic v SFRJ, kjer lahko na ruleti v nekaj minutah priigraša ali

zgubiš čedne milijončke.

Sicer pa ima Portorož tudi dovolj kavarn, slaščičarn, kinodvoran in drugih prostorov, kjer lahko turist preganja dolgčas ali zapravlja denar, ponujajo pa se tudi prijetni izleti v okolico, še zlasti v stari Piran s številnimi ozkimi ulicami in spomenikom slavnemu violinskemu virtuozu Tartinu. Kdor ima avto, lahko ob dnevi, ki niso primerni za kopanje, naredi kratek „skok“ v slovito Lipico, kjer bo lahko v več kot 500 let stari kobilarni občudoval slavne konje lipicance. Sicer pa iz Portoroža tudi do Postojne ni daleč (okrog 80 kilometrov), za najrazličnejše nakupe pa se ob slovenski obali ponuja tudi bližina Trsta.

Bled je nesporno drugo slovensko turistično središče, znano po lepem jezeru, čigar voda doseže poleti tudi do 23 stopinj. Bled privlači tudi s starodavnim gradom nad strmo skalo, v katerem je danes muzej in gostinski lokal, mikavna je tudi vožnja s starinskimi čolni, pletnami, otoček sredi jezera. Bled je letos odprl popolnoma na novo zgrajen hotel „Park“ s približno 300 ležišči v A kategoriji, pred kratkim pa so izpopolnili še „Kompasov“ garni hotel, ki je z nadzidavo dobil še okrog 100 ležišč in tudi klasično restavracijo. Tako premore Bled v hotelih vseh kategorij in v zasebnih sobah nekaj več kot 3000 ležišč. Pomembna dopolnitev za blejsko turistično ponudbo je pozimi smučarsko središče na Zatniku (5 žičnic z zmogljivostjo do 4000 smučarjev na uro).

Seveda je na Bledu še marsikaj, kar mika domače in tuje turiste: dva pokrita bazena, umetno drsališče, golf igrišče, ježa na konjih, pozimi kegljanje na ledu blejskega jezera.

Le okrog 30 km od Bleda leži Bohinj s prelepim in tudi največjim slovenskim jezerom. Zaradi lanskega potresa so morali v Bohinju več hotelskih objektov zapreti, še letos pa bo v Ukancu, na koncu jezera, dograjen popolnoma nov hotel „Zlatorog“ B kategorije, kar bo za Bohinj pomembna pridobitev. Sicer pa je bohinjski kot pozimi še vedno zelo privlačno središče za smučarje, saj sta tu kar dva večja kompleksa smučarskih prog — na Voglu in na Kobli. Zlasti Vogel slovi s precej debelo in stanovitno snežno odejo v vseh zimah, včasih je na Voglu možna smuka tudi sredi maja.

Kranjska gora si je v zadnjih letih z več novimi hoteli A in B kategorije (Larix, Kompas, Lek, Alpina) pridobila ne samo več kot tisoč novih ležišč, marveč se je nesporno uvrstila na prvo mesto med jugoslovanskimi smučarskimi središči. Zmogljivost številnih žičnic lahko zadovolji na uro do 7000 smučarjev, vrh tega pa so v Kranjski gori še tri naravna drsališča. Za tiste, ki bi radi smučali tudi poleti, pa se ponuja lep avtomobilski izlet čez Vrščič (1607 m) in nato v dolino Trente do Bovca, kjer so na bližnjem Kaninu (2550 m) smučišča na voljo praktično vse leto.

Slovenska turistična ponudba pa zajema v vseh letnih časih tudi številna zdravilišča, zlasti na Štajerskem in Dolenjskem.

Najpomembnejši slovenski zdravilišči sta nedvomno Rogaška Slatina in pa Radenci pri Murski Soboti. Obe zdravilišči lahko zadovoljita tudi najbolj zahtevne goste v hotelih A kategorije (Donat in Radin). Seveda pa je v Sloveniji še precej manjših zdravilišč, kot n. pr. Moravske topli-

ce blizu Murske Sobote in „atomske“ toplice blizu Podčetrčka na Kozjanskem. Sploh pa je večji del Pomurja znan tudi kot bogato lovno področje, zlasti so lovišča bogata z zajci, fazani, jerebicami in drugo pernatostjo divjadi. V Pomurju slovi tudi motel „Čarda“ v Martjancih, kjer lahko sladokusci uživajo v priznanih domačih specialitetah, za boljši tek pa „sodeluje“ prava ciganska glasba.

Precej zdravilišč ima tudi dolenjska regija — od Dolenjskih in Šmarjskih toplic blizu Novega mesta do Čateških toplic, v velikem loku med Pomurjem in Dolenjsko pa so še zdravilišča Dobrna, Laško, Rimske toplice in še nekatera. Medtem ko toplice v Dolenjski regiji še ne morejo zadovoljiti zahtevnejših gostov s hoteli B in A kategorije, pa vabi takšne goste sodoben garni hotel na Otočcu z zimskim bazenom in številnimi ležišči v bližnjih motelih in bungalovih. Za tiste, ki imajo radi romantiko, pa je kot nalašč stari grad Otočec sredi Krke, ki je preurejen v gostinski objekt, seveda pa je tu še pravi eldorado za športne ribiče.

Slovenija pa v svoji turistični ponudbi nudi poleg morja, hribov zdravilišč, lova in ribolova še marsikaj. Za tiste, ki imajo radi mir in neoskrnjeno naravo, je precej možno zlasti na Pohorju, na približno 60 kilometrov dolgem masivu z nekaterimi vrhovi do 1600 m, ki se razteza od Maribora do Dravograda.

Seveda pa je miru in lepim, prijetnim krajem v Sloveniji še na pretek, ponekod se je že začel tudi razvijati tako imenovani kmečki turizem, zlasti v Lučah in Ljubnem v Savinjski dolini, na Starem vrhu pri Škofji Loki in še kje. V starih gorskih kmetijah najdemo domači in tuji gostje tisto sprostitev in rekreacijo, ki jo včasih težko nudijo tudi najbolj slovita turistična središča, seveda pa ne smemo pozabiti, da oddih v kakšni gorski kmetiji precej manj osuši denarnico kot bi jo sicer v velikih turističnih središčih.

Gospodarski vestnik

Po širnem svetu

PEKING. — V Pekingu se je zadnji teden končal XI. kongres Komunistične Partije Kitajske, hkrati tudi prvi partijski kongres po smrti Mao Cetunga. Delegati so soglasno sprejeli politično poročilo, ki ga je dal predsednik Hua Kuo Feng ter dokončno izključili iz partije „banda štirih“. Ugotovili so, da se je prva proletarska kulturna revolucija končala. Z veseljem so ponovno izvolili Teng Hsiao Pinga v politbiro.

Ko je kitajsko ljudstvo zvedelo o uspešnem poteku in zaključku XI. kongresa in o edinstvi cele partije in celega ljudstva, so v množičnih demonstracijah v vseh mestih Kitajske zagotovili, da bodo sledili revolucionarni poti Mao Cetunga.

BEOGRAD. — Po izračunih zveznega zavoda za statistiko so julija letos zabeležili v Jugoslaviji 20 milijonov turistov, kar je za 7 % več kot v istem obdobju lani. Število domačih nočitev je bilo večje za 12 %, medtem ko je število prenočitev gostov iz tujine padlo za en odstotek v primerjavi z julijem 1976.

Statistični podatki kažejo, da je v prvih sedmih mesecih letošnjega leta bilo 40,7 milijona prenočitev, to pa je za 6 % več kot lani. Pri tem so prispevali Jugoslavi 25 milijonov prenočitev, oziroma 12 % več, tujci pa 15,5 milijona.

INDONEZIJA. — Vse večje seizmološke pojave na svetu so minuli petek zabeležile zelo močan potres, čigar center je bil nekje v Indijskem oceanu na območju indonezijskega otoka Flores, med Balijem in Timorjem.

Potres je imel moč 8,3 stopinje po Richtterjevi lestvici, kar bi pomenilo, da gre za enega najmočnejših potresov v tem stoletju.

Iz Djakarte se je zvedelo, da je potres trajal celo uro in da so ga občutili tudi v Avstraliji. Ta potres je ob 7.23 zabeležil tudi astronomski geofizikalni observatorij v Ljubljani. Njegovi strokovnjaki so povedali, da so aparature še štiri ure po potresu beležile valovanje zemlje.

Isti dan je bil lažji potres tudi v Italiji. Potres, ki je imel nekaj manj kot pet stopinj po Mercallijevi lestvici in čigar epicenter je bil v Terniju, je zbudil ob 5.17 uri številne prebivalce Ternije iz spanja. Škode ni bilo.

MOSKVA. — Dva tedna trajajoči poskusi na satelitu Kozmos 936 so se končali z uspehom, tako da lahko pričakujejo drugo načrtovano serijo raziskav, namenjenih možnostim izboljšanja pogojev v vesoljskih ladjah. Biološki del raziskav opravljajo z materialom in instrumenti iz Sovjetske zveze, Češkoslovaške, ZDA in Francije.

Na kozmosu 936 preizkušajo elektrostatične obleke, ki naj bi ščitile vsemirske polnike pred radiacijo. Poskuse delajo tudi na ogrevalnih sistemih v kabinah, ki jih je treba prilagoditi pogojem breztežnosti. Eden od poskusov je namenjen tudi uporabi centrifugalnega stroja za ustvarjanje umelne gravitacije.

ČILE. — Vlada čilskega diktatorja Pinocheta je sporočila, da so iz dežele izgnali tisoč političnih zapornikov, ki so bili obsojeni na različne zaporne kazni. Med njimi je 33 Čilencev, obsojenih na dosmrtno ječo. Na ta način se skuša hunta osvoboditi vseh tistih zapornikov, ki so imeli možnost oditi v druge dežele. Večino vstopnih vizumov za pregnane Čilence so odobrile vlade Zahodne Nemčije, Kanade, ZDA in Francije. V tej akciji reševanja političnih zapornikov je sodeloval tudi evropski medvladni komite za izseljevanje.

TEL AVIV. — Ameriški veleposlanik v Izraelu Samuel Lewis, ki se je sestal z izraelskim premierjem Menahenom Beginom, je izjavil, da ZDA ne odobravajo izraelske odločitve o vzpostavitvi treh novih naselij na okupirani zahodni obali Jordana. Predsednik Begin je ameriškemu veleposlaniku odgovoril, da je postavitve teh naselij odobrila prejšnja vlada in da z njo ni prekršila mednarodnega prava. Izraelski premier je sicer zadnji čas večkrat izjavil, da po njegovem zahodna obala Jordana ni okupirano ozemlje.

PRETORIA. — V mesecu avgustu je južnoafriška policija ubila na severu Namibije 17 pripadnikov narodne organizacije jugozah. Afrike (SWAPO). V uradnem poročilu, ki so ga objavili v Pretoriji, je rečeno, da so bili pripadniki gibanja SWAPO ubiti v šestih spopadih z južnoafriškimi varnostnimi silami, da katerih je prišlo ta mesec na ozemlju Namibije.

26. lesni sejem je bil uspešen

Slabo vreme je za potek celovskega sejma ugodno. Kajti ljudje prihajajo potem kar radi na sejem, saj nimajo možnosti kopanja v jezerih ali do drugih zabav. Letošnje vreme pa je bilo tako slabo, da si je marsikateri tudi to premislil; zato pa tudi ni prišlo do novega rekordnega števila obiskovalcev, kakor so si to prireditelji predstavljali in želeli. Število obiskovalcev je znašalo točno 295.161.

Vendar pa se gospodarski uspeh sejma ne meri po številu obiskovalcev, marveč po velikosti prometa in številu investicij. Zastopniki takih podjetij, ki so pripravljene investirati v nove stroje in naprave pa se ne dajo zadržati od obiska sejma ne ob pasji vročini in tudi ne ob najhujši nevihti. In tako gledano je bil letošnji 26. celovski lesni sejem tudi uspešen, je dejal direktor sejma dr. Kleindienst. „Kdor bi v Evropi rad videl najnovejšo žagarsko tehniko, možnosti dovoza in transporta lesa, ta ne more več mimo Celovca“, je rekel Kleindienst. Celovec je postal središče lesnega gospodarstva v srednji Evropi.

Bank für Kärnten, ki je tudi letos vodila sejmsko menjalnico, je opazila močan dvig v menjalnici in računa z zvišanjem prometa za 25 % v primerjavi z lanskim letom. Izvrsten promet med razstavljalci so imele panoge strojne industrije in pa trgovci s kožami in tepihi.

Zadovoljen s potekom sejma je bil tudi direktor Janez Eržen, zastopnik jugoslovanskih razstavljalcev. Obiskovalci jugoslovanskega paviljona so se posebno zanimali za možnosti letovanja v Jugoslaviji, za turizem in turistična podjetja, zlasti pa je še udarila nova restavracija v jugoslovanskem paviljonu, ki je garantirala najvišjo kvaliteto ponujenih jedi in pijač.

Mednarodno zanimanje, ki ga vzbuja celovski sejem, dokazuje tudi udeležba razstavljalcev, ki je bila letos zastopana s 35 državami s celega sveta iz vseh kontinentov. Posebno močno zastopani proizvajajo na bili poleg vseh vrst lesne industrije še posebno hišna oprema, montažne hiše, kuhinjska oprema idr.

Ob priložnosti sejma pa se je sestal — letos že osmi — mednarodni simpozij s temo: „Gorski gozd — več kot samo obrat za usluge“, katerega se je udeležilo 388 strokovnjakov iz desetih držav. Omenjeno zasedanje je vodil univerzitetni profesor dr. Eckmüller, ki je predsednik Instituta za gozdno in lesno gospodarsko politiko univerze za agrokulturo na Dunaju. Ekskurzija, ki je sledila razpravam in diskusijam, je strokovnjake vodila v sosednjo Italijo, in tako dokumentirala dobro gospodarsko sodelovanje v lesnem gospodarstvu med Avstrijo in Italijo. K tej temi je spregovoril tudi direktor banke „Banca Nazionale del Lavoro“, dr. Ezio Mauri, ki je dal svojemu govoru naslov: „Sedanji italijanski gospodarski položaj in avstrijski lesni eksport v Italijo“.

20. avgusta pa je generalni sekretar OZN dr. Kurt Waldheim, ki se je ravno mudil na uradnem obisku na Koroškem, počastil sejem s svojim obiskom.

Dokončni gospodarski rezultati tega sejma pa bodo opazni šele čez nekaj časa, saj se večina kupcij in investicij dela šele po zaključku sejma.

Pregrada v Malti dograjena

Velika betonska pregrada v dolini Malte, ki je s svojimi 202 m najvišja v Avstriji in med najvišjimi v Evropi, je bila prejšnji teden dograjena. Ta veliki dogodek so graditelji in z njimi vred domačini in številni predstavniki javnega življenja slovesno proslavili. Graditelji so simbolično izpraznili zadnji čeber betona in ga vgradili v krono betonskega jezua. To proceduro je na žalost zasenčila nesreča, pri kateri je bil težko poškodovan 40-letni ključavničar Stefan Oder iz Zgornje Avstrije.

Gradnja te velike dolinske pregrade se je začela leta 1974. Kljub nekaterim težavam ki so nastopile, je bil jez v predvidenem roku zgrajen in poleg tega še nekoliko ceneje (za 40 milijonov šilingov). Za tem je jezom nastajalo veliko jezero, katerega dolžina bo znašala 4,5 kilometra. Površina umetnega jezera bo imela 255 ha (nekoliko manj kot Baško jezero), vode pa se bo nabralo za okrog 200 milijonov kubičnih metrov. Medtem ko je pregrada spodaj debela oziroma široka 40 metrov, pa je krona pregrade široka samo 8 metrov. Ogromne vodne mase za tem jezerom bodo gnale več elektrarn, ki bodo izravnale razne primanjlkaje električne struje po vsej Avstriji.

Za gradnjo te ogromne dolinske pregrade so morali pred leti zgraditi novo cesto za dovažanje gradbenega materiala. Naslednje leto bo ta cesta odprta tudi za turizem. Novo jezero med zasneženimi trtiščaki bo seveda velika turistična privlačnost, ki bo omogočila številnejše pristope na drugače zelo samotne vrhove, kot so Hochalmspitze (3362 m), Hafner itd. Posebnost doline Malte je tudi v tem, da je tam mnogo slapov, ki z velike višine padajo preko sten in napajajo Malto, da je po nekaj kilometrih že

kar prava reka. Nekaj teh slapov je sicer izginilo (vodo so odvzeli za napajanje jezera), večina pa še vedno krasi to dolino, ki nima zastoj zavidljivega imena „dolina padajočih slapov“.

Jugoslovanske banke, med njimi Ljubljanska banka, med največjimi bankami na svetu

Kakor poroča Tanjug, so v Londonu objavili spisek 300 največjih bank na svetu, kar je navada vsako leto. Na tem spisku so tudi štiri velike jugoslovanske banke, in sicer Beograjska banka, Ljubljanska banka, Jugobanka in Privredna banka Sarajevo. V primerjavi s lestvico bank, objavljeno v lanskem letu, so nastopile nekatere spremembe v vrstnem redu bank in to glede na boljše ali slabše rezultate njihovega poslovanja pa tudi glede na stopnjo gospodarske rasti ter denarne ekspanzije posameznih držav.

S skupno aktivno 117,5 milijarde dinarjev je Beograjska banka na spisku na katerem navadno prevladujejo ameriške banke, zavzela 120. mesto. V primerjavi s položajem v lanskem letu, ko je bila ta banka na 131. mestu, je torej dosegla lep napredek. Potencial Beograjske banke je narasel za 34 odstotkov v primerjavi z lanskim letom, pa tudi dinar se je bolj ustalil. Ta razvoj, da so jugoslovanske banke in med njimi Ljubljanska banka med največjimi na svetu, kaže veliko prizadevnost in sposobnost bančnega uveljavljanja na svetu.

Prvo posestvo Evropske kooperative Longo Mai v Avstriji

V soboto 13. avgusta je bila na kmetiji pd. pri Stoparju v Lobniku pri Železni Kapli otvoritev prve združne naselbine Evropske kooperative Longo Mai v Avstriji.

Zapuščena kmetija Stopar, na kateri je bilo nekdanj zaposlenih 20 ljudi, bo naseljena z mladimi ljudmi, ki pridejo iz različnih evropskih dežel. Ti mladi naseljenci oziroma priseljenci bodo obnovili kmetijo, to se pravi, da se bodo bavili s poljedelstvom, živinorejo, gozdarstvom in vsem tem, kar je potrebno, da se ohrani značaj kmetije. Posebnost te kmetije je v tem, da se bo vodila na združni podlagi. Otvor-

itvene slovesnosti so se poleg domačih udeležili tudi inozemski gostje, med njimi zastopniki švicarskih gorskih območij. Tudi starši združnikov, ki bodo delali in upravljali kmetijo, so se udeležili slovesnosti. Med prominentnimi gosti sta bila tudi deželni glavar Leopold Wagner in kapelški župan Josef Lubas. Oba sta čestitala združnikom in jim želela mnogo uspeha. V okviru pozdravnih govorov je v imenu koroške kmetijske zbornice spregovoril gospod Roscher in podčrtal pomembnost te združbe, ki koristno služi varstvu in ohranitvi našega okolja.

V popestritev otvoritvene slovesnosti je kulturna skupina iz Longo Mai-a zaigrala za ples in prepevala ljudske pesmi evropskih narodov.

Evropska kooperativa dela že pet let na tem področju, da v alpskih deželah ustvarja tovrstne naselbine. Njen namen ni samo bese- dičiti (kot je to splošno navada), temveč v dejanjih pokazati, da je le možno nekaj prispevati v prid takšne Evrope, v kateri naj bi prišli do izraza človekove pravice in razumevanje med narodi.

Druga posebnost te Evropske kooperative Longo Mai je prihod (v terek) ovčje črede iz Švice na Vzhodno Tirolsko v Matrei (nekdanj Windisch Matrei). 130 glav močno ovčjo čredo je prignalo skozi avstrijske Alpe in prekoračilo Visoke Ture 8 ovčjih pastirjev, ki so v Matrei-u priredili pravi miling s petjem in glasbo. Ob tej priložnosti so pekli jagnje na ražnju. Ovčja čreda bo nadaljevala pot na Koroško. Konec te dolge poti pa bo zgoraj omenjena kmetija pri Stoparju, kjer bo čreda našla svojo drugo domovino.

Slovo dopisnika TANJUG-a od koroških Slovencev

V soboto 20. avgusta se je dolgoletni dopisnik jugoslovanske poročevalne agenture TANJUG, tov. Andjelkovič poslovil v Celovcu od zastopnikov koroških Slovencev. Navzoči so bili predstavniki ZSO in NSKS ter zastopnika Slovenskega vesnika in Našega tednika, nadalje še zastopnik SINDOK-a in predstavnik jugoslovanske ambasade na Dunaju, tov. Ribica ter jugoslovanski konzul v Celovcu, tov. Zupančič.

Tovariš Andjelkovič je bil dober poznavalec avstrijskih razmer, zlasti pa še manjšinskega vprašanja. Bil je vesten dopisnik in tako informiral ljudstva Jugoslavije o dejanskem stanju manjšin v Avstriji.

V kratkih nagovorih sta se mu dr. Zwitter in dr. Grilc v imenu ZSO in NSKS zahvalila za njegovo delo v najtežjem času koroških Slovencev v drugi republiki; želela sta mu še mnogo uspeha na novem delovnem področju v Beogradu, kamor se vrača.

V svojem odgovoru je tovariš Andjelkovič dejal, da informiranje domače javnosti o problemih manjšin ni smatral samo kot poklicno dolžnost, ampak kot prijateljski dolg. Zagotovil je, da se bo tudi na novem delovnem področju z vsemi svojimi močmi trudil za vestno informiranje javnosti o našem problemu, saj mu novo delovno področje daje te možnosti.

V tem smislu mu želimo tudi mi obilo uspeha!

Telegram avstrijskega odporniškega gibanja italijanskim antifašistom

Po begu vojnega zločinca Herberta Kapplerja iz Italije je val ogorčenja zajel ves demokratični svet. Tudi avstrijsko odporniško gibanje je napisalo solidarnostni telegram:

„Z globokim ogorčenjem je zveza avstrijskih borcev odpora in žrtev fašizma prejela vest o načrtno pripravljenem begu zaradi vojnih zločinov obsojenega SS-ovskega šefa policije iz Rima, Herberta Kapplerja. Verjetno je treba pomagalec bega iskati v fašističnih skupinah Zvezne republike Nemčije in Italije. Demokratično in antifašistično nastrojeno ljudje najostreje obsojajo to fašistično nasilno dejanje in občutijo le-to kot zavrževanje od SS samovoljno ubitih žrtev iz Rima in okolice Marzabotta.“

Državna zveza in z njo žrtve in odporniški borci naše dežele se solidarizirajo s protesti potomcev žrtev in antifašističnih organizacij Italije.

nagradni natečaj

kabaretiških tekstov, ki obravnavajo v satirični, zbadljivi, ironični ali kritični obliki situacijo okrog avstrijske manjšinske politike (Tafelsturm, posebno štetje itd.) Možne oblike so songi, protestne pesmi, skeči, satirični dialogi, litanije, vici, ironizirane novinarske reportaže, zbadljivi teksti na račun različnih izjav avstrijskih politikov, karikature (tudi samo ideja), kabareti ali različni prizori, humoristično predavanje — skratka oblika kritično humoristične izpovedi je prepuščena vsakemu posamezniku. Omejitev glede dolžine ni.

VSI PRISPEVKI BODO PRIMERNO HONORIRANI!
PET NAJBOLJŠIH PRISPEVKOV PA TUDI NAGRAJENIH!

Vsi prispevki pa bodo poleg tega še na posebni prireditvi bodisi uprizorjeni, prebrani oz. predstavljeni širši publiki.

Podrobnejše informacije dobite po telefonu štev. 32 5 50 (SPZ Celovec). Prispevke pa pošljite do 30. septembra 1977 na naslov: Slovenska prosvetna zveza, Gasmetergasse 10, 9020 Celovec.

Še vedno odmevi z gostovanja naših pevcev v ZDA in Kanadi

Potovanje in nastopi koroških Slovencev po Kanadi in ZDA še danes odmevajo pri naših rojakih na oni strani morja. Iz tega je razvidno, kakšen globok vtis je zapustila koroška slovenska pesem pri Slovencih v ZDA in Kanadi.

Na tem mestu ponatisnemo pismo Franca Rosa, ki ga je objavil v kanadskem periodičnem slovenskem časniku „Diary-Dnevnik“:

Koroška je zibelka Slovencev, te besede mi je kot otroku govorila mati. Slišal sem jih skozi vso šolsko dobo. Kot mladenič sem jih bral v knjigah in časopisih. Nikoli pa jih nisem doimel in tudi ne doživljal — vse do letošnjega leta.

Danes sem prepričan, da je Koroška res zibelka nas Slovencev, in le temu so pripomogli preprosti člani skupine „Trio Korotan s pevci“. Že veliko let je prešlo, kar sem se podal v tuje kraje in se naselil tukaj v Kanadi. Do sedaj sem obiskal skoraj vsako predstavo ali ples, na katerem so nastopali ansambli iz Slovenije, a me kljub njihovu odličnemu izvajanju nobena prireditev ni duševno odvedla nazaj v stari kraj. V nedeljo, 22. maja popoldne sem prvič v duhu spet zaživel v domačem kraju, ko sem poslušal pesmi naših sester in bratov iz Koroške. V njihovih melodijah sem slišal pesem svoje matere, ki mi je pela kot otroku: slišal sem tudi petje vaščank ob zimskih večerih in slišal sem prelepo slovensko cerkveno pesem, ki jo zapojejo preprosti podeželski ljudje. Tako moram priznati, da sem cele dve uri doživljal slovenstvo tukaj, tako daleč od Slovenije, in kličem:

„Čast in slava in prisrčna hvala vam, Trio Korotan s pevci!“

Poklicne prepovedi v Zahodni Nemčiji

Gre sicer za naključje, vendar za zanimivo naključje. Brata Grimm sta avtorja čudovitih pravljic, manj čudovita pa je pravljica, da je Zahodna Nemčija resnično demokratična dežela. To dokazuje proces na upravnem sodišču, ki je na Trgu bratov Grimm v Kasslu, na katerem so obravnavali „zadevo“ profesorice Silvie Gingold. Toda na upravnem sodišču tega zahodnonemškega mesta ni sedela na zatožni klopi že omenjena profesorica, pač pa je sodišče le obravnavalo njeno zadevo in sicer na osnovi njene pritožbe proti sklepu socialdemokratskega prosvetnega ministra za hessensko deželo, ki je Silvio Gingold odslovil iz službe, točneje jo „le“ suspendiral, ker je — članica Komunistične partije Zahodne Nemčije.

Ko se je v Kasslu začel na upravnem sodišču obravnavati primer Silvie Gingold, se je pred sodno palačo zbrala množica ljudi, med katerimi so bili mnogi v zebastih oblekah, ki so jih nosili v koncentracijskih taboriščih. V zebastih oblekah so se tudi zbrali bivši jetniki iz Nizozemske, Avstrije, Luksemburga in Francije, ki so se pomešali med domače antinacistične. Največ jih je bilo iz Francije, kajli „zadeva“ Silvie Gingold je v Franciji vzbudila še največje ogorčenje, saj so tu že ustanovili tudi solidarnostni komite za obrambo državljanov pravic v Zahodni Nemčiji. Posebno ta komite je šel in gre določnim krogom v Bonnu „na živce“ zaradi dejstva, ker ga vodi sam Mitterand, ki kot socialist postavlja avtomatično v dvom „najbolj demokratično in najbolj svobodno družbeno ureditev v vsej zgodovini Nemčije“, kot se badojo zahodnonemški socialni demokrati, ki že dalj časa upravljajo Zahodno Nemčijo.

Ustavimo se za trenutek pri Silviji Gingold. Gre za nekaj nad 30 let staro profesorico, ki je končala študije pred šestimi leti in se zaposlila kot profesorica francoščine in angleščine na šoli v Neukirchnu. Toda v „najbolj demokratični“ in „najbolj svobodni“ Zahodni Nemčiji velja zakon, ki dopušča odpustitev iz službe vseh, ki se pre-

grešijo s svojim političnim „ekstremizmom“. Seveda prihaja ta možnost v poštev le pri levem „ekstremizmu“, kajti desničarskih ekstremistov je po zahodnonemških državnih ustanovah na pretek in to tako med starejšimi državnimi funkcionarji, bivšimi nacističnimi funkcionarji, kot tudi med mlajšimi delovnimi ljudmi, ki so jih postavili na razne položaje prav tisti bivši nacisti, ki so poskrbeli za nadaljevanje svojih koncepcij v javni upravi. In na osnovi zakona, ki prepoveduje namestitve v javno službo ekstremistov, je bila Silvia Gingold — suspendirana že v takojenovanem prvem valu lova na ekstremiste leta 1974.

Ko so v kompetentnih krogih obravnavali njen primer in brskali po njeni preteklosti, se je izkazalo, da je zahodnonemška tajna policija zbrala „celo goro“ podatkov, ki so „dokazovali“ njeno ekstremnost. Po kartotekah tajne policije je Silvia Gingold že leta 1965, torej pred 12 leti, že kot študentka napravila „velik zločin“, ker je sodelovala pri demonstracijah proti „umazani vojni“, torej proti ameriškem poseganju v Vietnamu. V policijski kartoteki je bilo nadalje zabeleženo, da je sodelovala pri demonstracijah proti izglasovanju zakona o izrednem stanju v času, ko je vsa zahodnonemška napredna javnost odklanjala ta zakonski predlog. Seznan njenih grehov še ni končan. V kartoteki tajne policije je zapisano, da je sodelovala v gibanju „za popuščanje in razumevanje med narodi“, torej v tistem gibanju, ki je pospešilo pogajanja med Zahodno in Vzhodno Nemčijo, med Vzhodom in Zahodom nasploh, torej v gibanju, za katero se je potoevalo sam Willy Brandt, ki je tudi na ta račun dobil Nobelovo nagrado. Končno očitajo Silviji Gingold, da se je potoevala in da se potočuje za enakopravnost žensk in da je objavila celo članek v tem smislu, kar pa je zahodnonemška tajna policija ocenila kot „protiustavno dejavnost“. Seveda je v policijski kartoteki še posebej zabeleženo, da je bila Silvia Gingold članica Komunistične partije Za-

hodne Nemčije.

Res je, da je v Zahodni Nemčiji komunistična partija povsem legalna stranka, ki sodeluje tudi na volitvah, pa čeprav ne doseže velikih uspehov. Toda biti član komunistične partije pomeni biti član ekstremnega gibanja, kot to ocenjujejo v kompetentnih krogih, ki v tej „nadvse demokratični in najbolj svobodni deželi“ odločajo. In zato je bila Silvia Gingold suspendirana, torej začasno odpustena iz službe, čeprav je ves učni kolegij na njeni šoli soglasno potrdil, da je bila v svojem delu korektna in vestna, ter da se v šoli ni ukvarjala s specifičnim političnim delom. Tudi 300 podpisov učencev šole ni zalegal proti suspendaciji, kot ni zalegal 700 podpisov staršev Neukirchna, ki so zahtevali ponovno namestitev vestne in sposobne profesorice. Kompetentni krogi so ji dovolili le, da je 6 mesecev poučevala kot honorarna učna moč, naker je morala lani 1. septembra zapustiti zavod.

Kot smo že rekli, je pri tem sklepu ministrstvo za prosveto „ugotovilo“, da je Silvia Gingold članica KP, ki da ima „protiustavne namene“. Poleg tega se je prosvetno ministrstvo sklicevalo tudi na načelni sklep zveznega upravnega sodišča, ki je odpustilo tudi iz službe profesorico Ano Lenhart prav tako zaradi dejstva, da je bila članica komunistične partije. In kdo je o tem odločal? V sodnem svetu, ki je sklepal o tem, sta bila tudi sodnik Edmund de Chapeaurouge, ki je bil v času druge svetovne vojne v Hamburgu sodnik, ki je odločal o čistosti arijske rase in torej sodil in obsodil Jude. Drugi član tega sveta pa je bil Rudolf Weber Lortsch, bivši visoki funkcionar na komisariatu tretjega rajha v zasedeni Norveški. Preden je prišel na Norveško, pa je Weber-Lortsch divjal kot esesovec v Ukrajini. Kot vidimo, so o Silviji Gingold in o Ani Lenhart odločali preverjeni „demokrati“.

Silvia Gingold se je proti temu sklepu ministrstva za šolstvo uprla in vso zadevo spravila pred sodišče. V prvi instanci je sodišče ugotovilo, da pri sklepanju niso vzeli v poštev njenih strokovnih sposobnosti in da njeno delovanje v demokratičnem pred 12 leti ne bi smelo biti sploh upoštevano v zvezi z njeno namestitvijo. Sodišče je tudi priporočilo ministrstvu,

naj svoj sklep spremeni. Toda minister — socialni demokrat — Hans Kollmann tega predloga ni sprejel, pač pa je dovolil, da so Silvia Gingold, kot smo že rekli, honorarno zaposlili. Stalna namestitve pa je bila onemogočena. Toda Silvia Gingold ni klonila in se je ponovno pritožila ter je zadeva prišla pred upravno sodišče v Kasslu. O njeni zadevi je spregovorila tudi zahodnonemška TV, kjer so bile prikazane razne temne scene sedanje zahodnonemške državne uprave. Rečeno je bilo tudi, da izgublja zahodnonemška demokratična dežela svoj dober glas med zahodnoevropskimi sosedomi. Končno je bil govor tudi o Silviji Gingold in njeni družini. Silvino oče Peter Gingold je moral kot Jud 1933 pobegniti pred nacisti iz Frankfurtla. Umaknil se je v Francijo. Toda tudi v Francijo so prišli nacisti in zato je Peter Gingold prešel v ilegalo, se vključil v odporniško gibanje in kot član KP Francije sodeloval v francoskem odporu vseh do aretacije. Ko ga je zajel gestapo, mu je vendarle uspelo pobegniti in se ponovno priključiti komunističnim partizanskim formacijam, v katerih se je boril do osvoboditve Francije. Za svoje junajstvo je bil odlikovan z dvema odlikovanjema, najprej s francoskim odlikovanjem za hrabrost, pred par leti ob 30-letnici osvoboditve pa z drugim visokim francoskim odlikovanjem, ki ga je dobil prav v dne, ko je bila njegova hči Silvia odpustena iz službe.

Peter Gingold, ki je dvanaest let preživel v Franciji, se je ko je osvojitvi vrnil v domovino. Tu so mu tudi izstavili dokumente in potni list, ki so mu ga sedem let pozneje odvzeli, ker je priznal, da je član komunistične partije. Ponovno mu vrnejo dokumente šele 1974, torej v času, ko je prišla „na vrsto“ njegova hči...

Se bi lahko govorili o tem, kako v „nadvse demokratični“ Nemčiji čisto odločajo o življenju državljanov, tudi Judov, isti ljudje, ki so o njih odločali pred desetletji, v času kljukastega križa. In če je res, da si ne morejo privoščiti tega, kar so si lahko privoščili tedaj, je tudi res, da se kaj radi maščujejo nad tistimi, ki so pripomogli k temu, da je njihov nacizem propadel. Primer družine Gingold je glede tega zgovoren.

Skrajna nevednost ali zloba?

„Konjiček“ mnogih ljudi zlasti planincev in turistov je študiranje zemljevidov. To je namreč pred vsako turo v gore ali pred potovanjem v tuje kraje potrebno, saj se na takšen način najlažje seznanimo s terenom in kraji, ki jih mislimo obiskati. Pri takšnih koristnih študijah zemljevidov ponavadi premnogokrat naletimo na topografska imena, ki so nam zelo tuja in skrajno nesmiselna. Namesto da bi se stremelo za tem, da bi se ohranila prvobitnost topografskih imen, ki niso nastala slučajno, temveč so produkt mnogoletnih spoznanj, se na tem področju žal mnogo greši; greši zaradi tega, ker imajo ravno na tem področju največjo besedo velikonemško inficirani „znanstveniki“, katerih glavni cilj je, zbrisati slovenska avtohtona krajevna imena, jih popačiti oziroma spremeniti v nemška. In ker se ta pojav pomenčevanja avtohtonih imen najbolj odraža v zemljevidih, je dr. Veiter to dejavnost odkrito označil s tiho germanizacijo zemljevidov. Da ima ta germanizacija samo ta namen, da se ustvari lažna slika, ki naj bi pokazala, da je zemlja na kateri živimo že od nekdaj nemška, v Avstriji ni nič nenavadnega.

Danes hočemo na nekaterih primerih dokazati, da tisti „izvedenci“ na področju nomenklature, ki so si zadali sramotno nalogo po-

nemčiti avtohtona slovenska imena, **blestijo** v nestrokovnem znanju, ki že meji na zlobnost. Te sile imajo v svoji prepotentnosti res hvaležno nalogo, da se izživljajo na tem, da uničujejo slovenska avtohtona imena in tako vsaj na papirju (v zemljevidih) beležijo zmago za zmago. No pa si oglejmo nekaj „cvetk“ nesmislov, ki so zrasle na vrtu „izvedencev“ avstrijske nomenklature.

Psinja vas, naselje pod Psinskim oziroma Sinskim vrhom, ki bi se moralo pravzaprav glasiti Pod-sina-vas, je dobilo vse prej kot za-

hodnih Gur — sta bili ponemčeni v imeni **Tanzenberg** oziroma **Tanzboden**. Da nemška prevoda nimata nič skupnega s kakšnim plesom, ni treba posebej poudarjati. Torej sama zavajanja in nesmisli. Naj navedemo še en primer, ob katerem res ne vemo, ali naj bi se jokali ali smejali. Neka avtorica članka, ki je bil pred letom dni natisnjen v KTZ z naslovom „Čudna koroška gorska imena“, se je zanimala ali ima ime Trottelitzen (slovensko Tratica) pri Kleinkirchheimu kaj opraviti z besedo Trottel — teppec. Če se ne bi toliko in tako nestrokovno manipuliralo in ne bi bilo vse naperjeno samo v to, da se iztrebi slovenska avtohtona imena, bi prav gotovo ne moglo priti do tako naivnega vprašanja in tudi ne do takšne zmede v avstrijski topografiji, ki se na žalost tudi do danes ni nič naučila iz preteklosti. Glede ugotovitve ali naj bi se jokali ali smejali, pa ne velja omenjati avtorici temveč slavnim in neminljivim nestrokovnim junakom, ki so v teku stoletij te zablode in zmede zagrešili.

Ne čudimo se torej, da ob takšnih gorostasnih strokovnih prevodih nekateri pošteno misleči ljudje, ki se interesirajo za gorsko in drugo topografsko imenoslovje in to jemljejo tudi resno, ob vsem tem spoznanju da so jih pitali z nesmisli in da so bili opeharjeni, iz obupa vržejo puško v koruzo. Iz teh nekaj primerov je jasno razvidno, da gre tu za popolnoma nestrokovno akcijo, ki služi samo enemu namenu, če že ne drugače, narediti vsaj na papirju deželo nemško.

Slovensko prosvetno društvo
Vrtača vabi na

KOROŠKI VEČER

ki bo v soboto, dne 27. avgusta 1977 v hotelu Laussegger (p. d. Ožekar) v Slovenjem Plajberku.

Vsi prisrčno vabljeni!

vidljivo ime **Hundsorf**, po nemško Pasja vas. Velik nesmisel se je delal tudi z imeni **Peč**, katerih je cela vrsta na Svinški planini (Sausalpe), Golici (Koralpe) in Karavan-kah. Iz besede **Peč**, ki pomeni skalovje, pečovje, peč so naredili — **Ofen**; prevedeno v slovenščino: peč za kurjenje. Ta grobi nesmisel so od Avstrijcev prevzeli tudi Italijani in goro **Peč** (1556 m) na avstrijsko-italijansko-jugoslovanski tromeji imenovali M. Forno. Med nadaljnjimi podobnimi nesmisli „znamke“ **Ofen** so še „Sopotnig-Ofen“ — „Sopotnikova peč“ nad Dješkami, Sauofen, Forstofen in Bäröfen v pogorju Svinške planine ter Grohofen na Golici (Koralpe). Sedaj pa še k imenu **Sausalpe** — **Svinška planina**. Le-ta ima svoje ime po kraju Svinec in ne po kakšni prasici oziroma svinji, kot so to prevedli avstrijski „izvedenci“.

Znana bohinska gora v Vzhodnih Julijskih Alpah **Črna prst** je prišla do čudovitega prevoda **Schwarzfinger** (črni prst — na roki). Tudi ime **Plešivec** — kraj južno Št. Vida ob Glini in najvišja gora Za-

OBJAVA

Vodstvo Strokovne šole za ženske poklice v Sentiakobu v Rožu javlja vsem tistim, ki v juliju niso mogle opraviti sprejemnega izpita za vpis v triletno strokovno šolo, da jim je dana možnost prijave za sprejemni izpit, ki bo dne 12. septembra 1977.

K izpitu naj prinesejo s seboj vse potrebne dokumente.

Vodstvo šole

Uspela ekskurzija Zveze slovenskih izobražencev

Zveza slovenskih izobražencev si je na zadnjem občnem zboru junija t. l. zastavila cilj, da bo delovala predvsem na področju izobraževanja odraslih. Temu namenu je služil tudi skupni obisk 12. mednarodnega grafičnega bienala v Ljubljani, na katerega je vabila Zveza slovenskih izobražencev. Pod strokovnim vodstvom kustosa Moderne galerije v Ljubljani smo si ogledali reprezentativni prikaz grafične umetnosti iz 57 držav, med

katerimi so zastopane poleg evropskih tudi severnoameriške, južnoameriške, afriške in azijske države. Posebna strokovna komisija je izbrala za to razstavo nad 1100 grafičnih del, nagrajencem zadnjega mednarodnega grafičnega bienala v Ljubljani pa so odmerili poseben, častni prostor. Raznolikost slogov sodobne grafične umetnosti, tehnična iznajdljivost umetnikov in — kar je najvažnejše — njihovo umetniško sporočilo napravilo na gledalca res globok vtis. Izmed del avstrijskih umetnikov so udeleženci ekskurzije takoj razpoznali tri grafike našega rajaka Valentina Omana. Ob koncu ogleda razstave se je predsednik Zveze slovenskih izobražencev, dr. Pavel Apovnik zahvalil kustosu Moderne galerije v Ljubljani za informativen uvod v razstavo in za strokovno vodstvo skozi njo ter izrazil zadovoljstvo nad dejstvom, da ima slovenska grafična umetnost po vsem svetu izredno velik ugled. Udeleženci ekskurzije pa so izrazili željo, da bi Zveza slovenskih izobražencev priredila v bodoče čim več takih skupnih obiskov razstav, kulturnih prireditev in znamenitosti.

... za božje deli, koj je le,
da tejkā lēdi tota gre?
A dečva mvoda ries ne vieš,
da jormak nās ma plies...

—kvik—

... In to vse tri dni od sobote 3. do ponedeljka 5. septembra 1977 v uti Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ (Breznik) na sejmišču v Pliberku.

Igrajo priljubljeni „VESELI PLANŠARJI“

Za dobro jedajo in pijačo je poskrbljeno!

Vsi od blizu in daleč prisrčno vabljeni. Veselimo se vašega obiska.

SPD „Edinost“ v Pliberku

Foto kino klub „Diana“, sekcija za Koroško - Slovenj Gradec

R A Z P I S U J E

medklubska razstavo diapozitivov

v času od 23. septembra do 9. oktobra 1977

Pravilnik razstave:

1. Razstave se lahko poleg domačih fotoamaterjev udeležijo tudi fotoamaterji iz zamejstva — Koroške, Primorske, in Benečije — z največ po 10 diapozitivov vsake grupe — teme, formata 5×5 cm ali 7×7 cm. Diapozitivi morajo biti uokvirjeni, zastekljeni. Na okvirčku mora biti naziv diapozitiva, ime avtorja ter oznake za projekcijo.
2. Teme: grupa A — Človek in njegova okolica
grupa B — Narava (flora in favna)
grupa C — Prosta tema
3. Nagrade: Nagrade bodo določene kasneje (po šest za vsako grupo)
4. Prireditelj si pridržuje pravico razstavljenih del, ter eventualne objave v katalogu. Z diapozitivi bomo ravnali pazljivo, ne odgovarjamo pa za morebitne poškodbe pri pošiljanju. Vsaka pošiljka mora biti dobro omočana, priložen pa mora biti spisek diapozitivov po temah, s točnim naslovom avtorja.

Diapozitive morate dostaviti na naslov: FOTO KINO „DIANA“, sekcija za Koroško, p. p. 4, YU 62380 Slovenj Gradec

Pismo bralca

V zvezi s pismom deželnega glavarja Leopolda Wagnerja občinskemu odborniku Volilne skupnosti Dobrla vas, Martinu Wastlu, objavljamo vsebino pisma oziroma odgovor, ki ga je slednji dal deželnemu glavarju.

Zahvaljujem se vam za pismo, ki ste ga naslovili name kot zastopniku Volilne skupnosti in v katerem izčrpno komentirate resolucijo dobroslovenskih Slovencev. Čudim se, da 7. avgusta, ko ste bili v Dobrli vasi, po lastni izjavi ničesar niste vedeli o naši resoluciji, ki jo pa v pismu name, datiranim s 4. avgustom, obširno obravnavate.

Ne morem tudi razumeti, zakaj misli k resoluciji niste že povedali ob priliki konfrontacije s Slovenci v Dobrli vasi, saj jih je bilo možno zaslediti takoj zatem v koroškem tisku.

Vsekakor je moj interes, da navedem glede Vaših, po mojem mnenju tendencioznih izvajanj nekaj tehničnih ugovorov.

Stališče Slovencev tržne občine Dobrla vas k zakonu o narodnostnih skupnostih in njegovih posledicah, kot je izraženo v resoluciji, imate vi za nezaslišano (ungeheuer); v resnici pa je možno označiti kot nezaslišano le postopanje Vaše vladne stranke in obeh drugih parlamentarnih strank. Saj bočejo le-te stranke Slovincem vsiliti rešitev, ki ni v skladu z Avstrijsko državno pogodbo.

Naj se kot deželni glavar in predsednik SPÖ še tako trudite, da bi naredili diktat okusen tudi za koroške Slovence in naj ga v koroški javnosti še tako hvalite, dejstvo pač ostane, da smo Slovenci v tržni občini Dobrla vas — in tudi še v drugih krajih — iadno likvidirani. Naša občina po novih uredbah vendar ni več dvojezična.

Prav v neposrednem življenjskem prostoru — v občini — slovensko govoreči občani nimajo možnosti uporabe slovenskega jezika v uradih.

Vi, gospod deželni glavar, skušate s pomočjo statistike dokazati, da v naši občini doslej ni bilo potrebe po uporabi slovenščine na občinskem uradu, da takšne potrebe tudi sedaj ni.

Tu bi vam le rad rekel, da ignorirate družbeno stvarnost, v kateri prevladujejo manjšinski sovražne sile. Ta stvarnost, s katero moramo mi Slovenci dnevno živeti, se izraža ravno v tem, da slovenščina v javnosti in na uradih ni zaželeno. To so tiste okoliščine, ki zaslužijo potrebo po uporabi materinega jezika in ki so

sad dolgoletne protimanjšinske politike vlade in strank. Proti temu naj bi Vi, naj bi vlada kaj storila. To bi bilo v smislu državne pogodbe.

Kar pa se tiče nekaterih od Vas naštetih pravic, ki jih menda imajo posamezni Slovenci tudi v dobroslovenski občini po zakonu o narodnostnih skupinah v zvezi z izvedbenimi uredbami, je treba reči, da so to le borni ostanki tistih pravic, ki so zadržane s 7. členom državne pogodbe. Pa še te okrnjene pravice so zaradi zgoraj omenjene družbene stvarnosti na Koroškem bistveno ogrožene.

Da bi le Vi, deželni glavar, videli realnosti. Jaz Vam zagotavljam, da se bom vedno trudil informirati ljudi o resnični vsebini zakona o narodnostnih skupinah in njegovih izvedbenih uredbah in sicer v smislu sledečega prikaza pravnega stanja, kot ga povzročajo nova zakonska določila na področju naše občine:

- Slovenci v dobroslovenski občini
- nimamo pravice do slovenskega uradnega jezika na občinskem uradu, ne na okrajnem sodišču in v večini primerov tudi ne v odnosu do žandarmerije;
- nimamo pravice uporabljati slovenski jezik na področju zasebno-pravne uprave pošte in železnice, kar pa bi bilo v dnevnem življenju zelo važno;
- nimamo pravice uradnega jezika v vojaški službi;
- smemo uporabljati slovenščino kot uradni jezik na okrajnem glavarstvu samo tedaj, če najdemo uradnika, ki je vešč slovenščine in jo je tudi pripravljen uporabljati; isto velja za finančni urad; isto velja za urad koroške deželne vlade — to samo, če je pristojen v prvi instanci;
- moramo svoje otroke posebej prijavljati k slovenskemu pouku, odkar je veljaven proti Slovincem sklenjeni manjšinski šolski zakon. V manjšini sovražno vzdušje na Koroškem se starši bojijo posledic in težav, zato pogostokrat opustijo prijavo;
- nimamo otroškega vrtca z dvojezično vzgojo.

Te „pravice“ in njih omejitve, mišlim, povejo vse.

Za Volilno skupnost

Martin Wastl

Avtobusi v Pliberk na manifestacijo

dne 26. avgusta zvečer, vozijo

iz Sentiakoba v Rožu (zbirališče na vaškem trgu)	ob 18.00 uri
iz Bistrice v Rožu (zbirališče pri občini)	ob 18.15 uri
iz Borovelj (zbirališče pred Konsumom)	ob 18.30 uri
iz Škofič (parkirni prostor pri gostilni Bürger)	ob 17.30 uri
iz Št. Ilja (pred požarno brambo)	ob 17.45 uri
z Gore (avtobusna postaja)	ob 18.00 uri
iz Bilčova (izpred gostilne Ogris)	ob 18.15 uri

Izlet radiških prosvetašev

Gojitev družabnosti lahko mnogo pripomore k uspešnejšemu kulturnemu udejstvovanju na pevskem in igralskem področju. Radiški prosvetaši so bili kot vedno tudi v minuli prosvetni sezoni zelo delavni, zato je bil tudi izlet, ki so si ga privoščili v nedeljo, dne 7. avgusta t. l. povsem zaslužen. Sproščena družabnost, dobra volja in obilica lepih vtisov so dali neumornim kulturnim delavcem le neko vidno priznanje za njihov trud, rav-

notako pa tudi pobude za povečano zavzetost za slovensko stvar.

Zgodaj zjutraj je popeljal Sienčnikov avtobus Radišane preko Ljubelja v Kranj, kjer so se kratko ustavili. Naslednja postaja je bilo letališče Brnik, kjer so si izletniki ogledali moderne naprave aerodroma, življenja na vzletnih stezah, pa tudi razstavljenega stara vojna in civilna letala. Nato so se podali v Kamnik. Ker pričakovanega vodiča, ki naj bi Radišanom razkazal

meso in njegove znamenitosti ni bilo, je bil ogled mesta dokaj kratek. Raje so se nekoliko prej odpeljali v Stahovico, kjer jih je čakalo naročeno kosilo. Ogled Kamniške Bistrice je posredoval izletnikom nekaj vtisov tiste čudovite in mogočne gorske narave, ki človeka vedno spet vabi in očara. Vzpon na Veliko planino naj bi bil najlepša točka tega izleta, žal pa je zaradi slabega vremena nekoliko izvedenela. Zato pa je bil zaključek na gradu Bor ob jezeru Črnavi v Predvorju tem lepši. Lepo okolje, dobra večerja in valovi jezera so privabili tisto vzdušje, ki nima več sence. Zatonela je iz grl radiških pevk in pevcev slovenskega pesem in njeni zvoki niso osrečili le pevce same, temveč so privabili na terase tudi številne goste, ki uživajo dopust v tem čudovitem kraju. Ločiti se je bilo treba, ko je bilo najlepše. In prav to bo morda vzrok, da se bo ta lepi dan mnogim udeležencem nepozabno vtisnil v spomin.

Pečnica

Pred nedavnim je v Malnicah v 90. letu starosti umrl Janez Kavelar pd. Korenov oče. Pokopali smo ga v sredo 3. avgusta na farnem pokopališču pod Pečnico. Prelat Zechner iz Celovca je ob asistenci domačega župnika Petra Stickra opravil v obeh deželnih jezikih cerkvene obrede in v lepih besedah orisal lik rajnega kot vzornega družinskega očeta in srčno dobrega

človeka. Med mašo zadušnico je pel domači mešani zbor; ob grobu pa je pel pesmi žalostinke „Polizeichor“ iz Celovca, to pa zato, ker je njegov sin že dolga leta pripadnik celovške policije. Vsi pevci — razen pevovodje — so bili v ko-roškem gvanu.

Svojcem in sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

MAN SOLLTE ALLE SLOVENEN
VERGASSEN ODER
AUFHÄNGEN, DIESE SCHWEINE
EIN DEUTSCHER GAST!

To je koroška stvarnost

Pred dnevi je predavatelj na celovški univerzi in prijatelj koroških Slovencev dr. Stockhammer Helmut prejel dopisnico s to sramotno vsebino. Le-ta ponovno potrjuje to, kar se stalno dogaja v deželi in kar se je zlasti pokazalo na protestnem zborovanju v Škocijanu, ko so večno večerajšnji na najsramotnejši in nizkotni način psovali slovenske sodeželane in jim grozili z usmrtnitvijo s plinom, z obešanjem in z izgonom preko Karavank.

V državi, nasičeni s takšno miselnostjo, ki jo lahko identificiramo samo s fašizmom, so takšni izbruhi nekaj povsem vsakdanjega. Da se je tej protislovenski gonji pridružil tudi gost iz Nemčije, ni nič nenavadnega, saj avstrijski in koroški tisk mnogo prispevata k temu, da pride do takšnih nekulturnih izbruhov. Protislovenska propaganda torej rodi bogate sadove, ki zelo bremenijo ugled Avstrije. Gostje iz tujine so se lahko na lastne oči prepričali kako „velikodušen“ je večinski narod napram slovenski manjšini. Da takšni protislovenski izbruhi samo potrjujejo to, kar je obče znano, da je Avstrija najbolj manjšinam sovražna država v Evropi, torej ni težko uganiti.

PISMO BRALCA

Brdo pri Šmohorju: Stara domača pesem še ni zamrla

V nedeljo 14. avgusta t. l. smo praznovali limarški žegen. Sveta maša je bila v limarški cerkvi. Vas Limarče je dobila po prvem odloku manjšinskega zakona tudi dvojezično tablo, ki je stala do konca.

Sedaj pa zakon ne upošteva več naše okolice kot dvojezično ozemlje... Zato je tem bolj razveseljivo, da se je „Kulturni odbor Velika vas“ odločil, da tej prireditvi, ki se v splošnem izvaja ob zilskem žegnu, da vtis tradicije. Da je le-ta uresničljiva samo v obliki izročila naših prednikov, je pa seveda samoumevno. Iz tega spoznanja se je sosednji „Kulturni odbor Velika vas“ opogumil in pod vodstvom načelnika napravil pravi zilijski žegen s števanjem in rejem pod lipo. Da pa se to ne da izvajati brez za to pripravljenega petja in godbe, je pa tudi jasno. Ker pa je naša okolica popolnoma odvisna od nemškega kapitala, je razumljivo, da se slovenščina vedno zanemarija, kar ima za posledico, da prehajajo stare domače pesmi vedno bolj v pozabo. Valti Novak in vodja brške glasbe, Jakob Kopitsch sta se tega zavedala in sta začela brskati za starimi pesmimi. Delo je bilo zelo naporno, saj sta morla obiskati tiste še živeče predvsem starejše ljudi, ki so še od svojih staršev vedeli, kako se je pred davnimi leti pelo ob števanju in reju pod lipo. Oba sta izvrstna kulturna delavca, ki jima velja za njun trud in znanje prav prisrčno hvala. Zahvala pa velja seveda tudi dolškemu pevskemu zboru pod vodstvom nadučitelja Franca Zwicka. Ta zbor ima zelo lepo izbrane glasove. Vsa okolica in pa tudi gostje iz tujine si želijo, da bi se pelo še več naših

starodavnih pesmi, ne nazadnje pa so kulturni delavci tudi odgovorni, da folklor in starodavne pesmi ne pridejo v pozabo.

Kakor se je videlo niso bili samo domačini, ampak tudi gostje iz Belgije, Francije, Holandije, Nemčije, Anglije in ne vemo še odkod veseli teh starih običajev — pesmi in folklore. Vedno večje je zanimanje za folkloro posameznih krajev in narodov. Torej vsem še enkrat najlepša hvala, posebno pa, kakor že omenjeno, Foltiju Novaku in Jakobu Kopitschu. Le glejmo, da naša tradicija ne pride v pozabo.

Franc Wutti
Dole, Brdo pri Šmohorju

Nova pridobitev za otroke

Nova atrakcija rožeškega živalskega parka je jezdenje na malih konjičkih — ponijih. Od sedaj naprej imajo otroci poleg otroškega igrišča na območju živalskega parka tudi možnost jahanja krotkih ponijev, na katerih lahko pokažejo svoje jahalne spretnosti. „Vsak začetek je hud“ pravi ljudski rek, vendar pri konjičkih te vrste jahanja umetnost ni noben problem. Da je res tako, se najlaže prepričate sami s tem, da pripelžete svoje malčke, da to kavbojsko umetnino sami preskusijo. Starši boste z otroci vred srečni, ko boste videli svoje hčerke in sinove, kako ponosno jezdijo in „vrtijo“ kroge po živalskem parku.

IVAN CANKAR

Črtice in novele

1907—1909

PRAVIČNA KAZEN BOŽJA

„Resnično je občutil kesanje, resnično se ga je Bog usmilil!“ je izpreletelo učitelja Šviligoja in globoka radost se mu je izlila v srce. In je rekel naglas: „Lepo se da živeti v dolini šentflorjanski, lepše nego na vsem prostranem svetu! Zakaj ena sama čednost, vseh drugih čednosti mati, je potrebna človeku: zadovoljnost. Iz nje se porode brez truda in bolečine, kakor metulj iz bube, vse druge potrebščine: rodoljubnost nad vse, zmernost v vseh ozirih, spodobnost v vseh okoliščinah in še mnogotere druge čednosti, so nežne mladike te košate lipe...“

Adjunkt je pogledal tako lokavo, kakor da bi zalezoval hinavščino na Šviligojevem obrazu in v njegovih besedah; zalezoval je, našel ni, in se je nasmešnil.

„Saj sem zato prišel, učitelj Šviligoj, ker sem nameraval stopiti v hram samote in nedolžnosti, da si odpočijem od te težke noči... Kaj se vam nikoli ne zazdi, da hlapi iz te zelene doline šentflorjanske kakor smrad iz močvirja? Včasih se mi je zazdelo, greh je bil morda, da so vsi ti prijazni ljudje, vsi ti čednostni rodoljubi... Krmežljavi dacarji. In vesel sem bil, da se me ogibajo, antikrista... Kaj se vam nikoli ni tako zazdelo? Kaj vam nikoli ni zasmrdelo kakor iz neizmerne mlake, ko ste odprli okno in ste se ozrli po dolini?“

Učitelj Šviligoj je zardel od srda in od žalosti.

„Kako mislite, gospod adjunkt? Nikoli se mi ni zazdelo, da bi dolina šentflorjanska ne bila najlepša dolina na svetu; zakaj nerodoljubna bi bila taka misel... Ves svet je deležen greha, Bog se usmili, tudi dolina šentflorjanska ga je deležna; zato pa ni treba, da bi imel domovinsko pravico. Tam je, tam sedi v kotu, od nekdanj je sedel in bo sedel morda na

vekomaj; poznamo ga, vemo, da sedi tam, ampak ne oziramo se nanj, ne ogovarjamo ga, tudi se ne pogovarjamo o njem. Če razsaja in kriči, če pleše po izbi in uganja nečedne burke: mi sedimo za mizo in resno je naše besedovanje. In kadar se zgodi — o, da bi se nikoli ne zgodilo! — da stopi v lužo pošten rodoljub, ker ga je bil izkušnjavec premotil: zatismo oči in usmiljeno bodi naše srce!... Tako je ostala dolina šentflorjanska čista in verna: morda je romal greh po njenih belih cestah, ampak nihče ga ni pozdravil in nihče ga ni spoznal!“

Dolgo je molčal adjunkt Muha, predno je odgovoril; in njegov obraz je razodeval bridkost.

„Pametno in modro ste govorili, učitelj Šviligoj, tako pametno in modro, da bi se dacar naglas smejal ter se tolkel po kolenih in da bi se jaz ob tej uri, ko moje srce ni veselo, naglas razjokal. Ker sta nedolžni in brez zlega, sem prišel po tolažbo; in sem videl, da je nedolžnost in vernost večji greh od greha samega. Kaj torej? Dvoje cest se odpira človeku: ali se napraviti s tistimi, ki sede za mizo in pijo in miže, da bi ne videli rodoljubnega greha, ki pleše sredi izbe in uganja razuzdanosti; ali pa — pogledati grehu v obraz in mu nastaviti nogo. Ena cesta drži v čast in zasluženje, druga v sramoto in bolest... Kaj ni še tretje ceste, kaj ni še skrite poti, med bodičevjem in robidovjem skrite, čez kamenite klance stremeče... tiste poti, ki vodi daleč stran iz te blagovoljne doline šentflorjanske? Daleč stran, visoko v hrib, v tiste kraje, kjer je greh greh in čednost čednost; kjer piha veter od severa in od juga, kjer so odprta široka vrata na vse strani, kjer ni teh visokih in črnih plotov, ki ste jih postavili vseokoli doline šentflorjanske; in kjer življenje ni ne greh in ne čednost, temveč življenje...“

V tla je gledal adjunkt, ko je govoril; njegov život je bil še bolj sključen, roke so bile trdno sklenjene v naročju. In smilil se je učitelju Šviligoju.

„O, gospod adjunkt... ne, gospod adjunkt... težko je pač srce, kesanje se je zgenilo v njem... Kaj bi rekel? Mladi ste še, pa gre kopnenje preko voda in preko gora; in ker ne more nikamor drugam, telebne v greh... Ampak

Bog je usmiljen, posebno z dolino šentflorjansko; in tudi mene se je usmilil in me je obvaroval o pravem času vseh nadlog in izkušnjav: izpregledal sem na stara leta in sem ugledal paradiž. Zakaj mnogo jih je bilo puntarjev in pesnikov v mladostni nespameti, pa so se izpreobrnil v pošteno rodoljube in spominske plošče oznanjajo njih imena!“

Adjunkt je vstal in ves se je izpremenil njegov obraz; komaj še se je poznala bridkost na njem, ustnice pa so se zakrivile v čuden nasmeš.

„Kako bi se rešil človek, kako bi našel cesto in čemu bi ceste iskal, če je dolina šentflorjanska v samem njegovem srcu? In če je ni v srcu — kako bi ne skoprnol od puščobe? Zatorej je bilo nepotrebno to modro besedovanje... Ampak nekaj drugega sem vas prišel pobarat, učitelj Šviligoj: kod pa ste hodili sinoči?“

Globok sram je obšel Šviligoja in zardel je v lica kakor paglavci.

„Vsak človek se včasih opoteče z ravne poti... zato ni potreba, da bi bili razuzdanec in malopridnež... Res nisem vesel sinočnjega večera, ampak bilo je, in Bog daj, da bi ne bilo nikoli več!“

Adjunkt se je prijazno nasmešnil.

„O, saj nisem prišel, da bi navsezgodaj očital in zmerjal... Ampak — kaj niste šli iz krčme po starem kolovozu in ob potoku in mimo zaklete graščine, a ne naravnost po cesarski cesti? Čemu ste kolovratili po dolini ob tako pozni uri?“

Na čelu Šviligojevem so se prikazale potne kaplje. „Šel sem, kakor je pač bilo... čudno zamotane in pohujšane so bile moje misli... tudi v nogah sem bil slab...“ „Nič ne de, nič ne del!“ ga je smehljaje tolažil adjunkt. „Šli ste, kakor je pač bilo; in pred vami je šel črn človek in je nesel visoko lestev na rami... težko je nosil, noge so se mu opletale, ampak nazadnje je le prišel, kamor se je bil namenil. Ali ste ga spoznali?“

S tako veselim pogledom je vprašal in s tako sladkim nasmehom, da je učitelj Šviligoj povesil oči.

Odkrit pogovor o raku

Vse človeštvo živi v strahu pred rakom. Vendar če si malo pobliže ogledamo dejstvo o njem, potem bomo videli, da to le ni tako strašna bolezen, kot se na prvi pogled kaže.

O njem vemo, da se začneja skrivoma in nato počasi nadaljuje svoje ekspanzivno delo, dokler organizma ne premaga. Vemo tudi, da je drugi veliki ubijalec ljudi (na prvem mestu so bolezni srca in ožilja). Nasproti tem hudim ugotovitvam pa lahko rečemo, da je rak ozdravljiv. Pred leti so imeli v Ameriki kongres vsi bolniki, ki so ozdraveli po raku. To je bila velika manifestacija, ki je prinesla svetlejše poglede na to bolezen. Kot ozdravljeni so bili povabljeni vsi bolniki, ki so preživeli vsaj 5 let brez ponovitve bolezni. Ugotovili pa so takrat tudi, da je mnogo bolnikov izgubilo življenje po nepotrebnem, ker so prepozno iskali zdravniško pomoč ali prišli prepozno na zdravljenje.

Kaj je pravzaprav rak?

Najpreprosteje lahko rečemo, da je to bolezen celic, ki so izgubile svoje normalne lastnosti in so začele nekontrolirano in čezmerno rasti in se množiti. Rečemo lahko, da začne „divje“ rasti, kot plevel na vrtu. Mikroskopsko imajo te celice zelo različne karakteristike — po katerih jih lahko razdelimo v različne vrste raka. Rastejo lahko v vseh telesnih tkivih, vendar so v nekaterih pogostnejše kot drugod (pri ženskah na maternicah in na prsih, pri moških na pljučih in prostati). Imajo pa celice tudi to lastnost, da ne ostanejo vedno na mestih, kjer začno rasti, ampak se lahko prenesejo tudi na druga, bolj oddaljena mesta. Takim bulam, ki nastanejo na mestu, oddeljenem od prvotne bule, pravimo metastaze. Celice novotvorbe lahko bohotijo v obliki bule ali tumorja, včasih pa se kažejo kot večja ali manjša razjedna.

Rak se lahko pojavi v najzgodnejši mladosti, celo pri otrocih, vendar je najbolj pogosten po 45. letu življenja. Ravno zaradi tega moramo biti v teh ogroženih letih bolj pazljivi. Ne sme pa nas prestrašiti vsaka novotvorba, ki jo opazimo rasti. Poleg zločestih ali rakastih bul obstaja še cela vrsta benignih, nedolžnih bul, ki niso prav nič nevarne.

Prav pa je, da nas vsak sum napoti k zdravniku. Ravno pri tej bolezni je čas najvažnejši dejavnik, ki vodi k ozdravitvi. Zato nobenega odlašanja in nič strahu! Nihče ne bo obsojen na neozdravljivo bolezen, če bo le iskal pomoč ob pravem času!

Kam najraje udari?

Če nas ujame poletna nevihta v gorah ali kje drugje na planem, ni vseeno, kam se bomo skrili pred nalivom in strelo. Nič novega seveda ni, da pod drevesi ni varno. Kljub temu beremo vsako leto o žrtvah strele pod drevjem.

Gozdarji imajo statistiko, kako pogosto trešči v posamezne vrste dreves. V smreke in jelke udari 32 odst. vseh bliskov, v hraste 20 odst., v topole 15 odst., v bore 16 odst.,

ZA DOM IN GOSPODINJO

Kam in kako na dopust?

Vsako leto ob tem času zakipi v nas potepuška kri, pa jo kam mahnemo. Ta bližje, drugi spet dalj, kakor mu pač dopuščajo čas, žep in druge okoliščine. Čeprav je dopust lahko najbolj prijeten čas v letu, si ga nekateri sami pokvarijo, ker so nestrpni, ne upoštevajo svojega zdravstvenega stanja ali pa ne upoštevajo nekaterih važnih nasvetov. Zdi se mi, da je prav, da spet malo osvežimo nekatere vsem znane napake, ki se jih največkrat spomnimo šele potem, ko imamo že posledice.

Kdor je živčno neuravnovešen ali pa ima slabo kri, naj gre v gore, če bi se rad dobro počutil. Kdor pa ima luskavico, naduho ali druge preobčutljivostne bolezni, naj gre na morje, kjer bo kot preroben. Revmatik naj se ne koplje v mrzlem morju ali jezeru, ker mu bo slabše. Za druge bolezni izbor med morjem in gorami ni tako važen. Obe klimi, morska in gorska, pospešujeta razvoj rdečih krvničk in povečata količino krvnega barvila, apelit, prezračita pljuča in tako učvrščujeta telo. Obe klimi sta naravnost čudoviti za prebolevalnike različnih bolezni.

Kljub vsemu pa tiče za vsi stvarjo nekatere nevarnosti. Če se pojavimo na soncu s kožo v barvi jogurta in hočemo na vso silo v nekaj urah porjaveti, potem kljub vsem kremam za sončenje tisto noč ne bomo spali, morda tudi še naslednjo noč ne. Srajca ali bluza nam bo popolnoma odveč, vsak dotik bo pekoč in boleč, tresla nas bo mrzlica, koža bo rdeča, morda v mehurjih, predvsem na ramah. Čez nekaj dni se bomo oluščili kot kača. Sončiti se je treba postopoma, vsak dan nekaj časa več. Začnemo z nekaj minutami in ne urami! Sončni žarki se odbijejo tudi od vodne gladine, od svetlih skal, od snega. Torej se opečemo lahko tudi v senci, pa če smo na morju ali v gorah! Prav iz teh razlogov je dobro, da nosimo protisončna očala, če nočemo imeti težav z bleščanjem.

Kopanje je združeno z dopustom. Vendar ni dobro v vodo s polnim želodcem, da ne bi morda ostali pod gladino. Prav tako je bolje, da ne skačemo v vodo do kraja razgrete, ker nas lahko zgrabi krč. V takem pri-

meru je bolje, da se prej zmočimo. Kdor ne zna plavati, naj ne sili v globoko vodo, če ni blizu dobrega plavalca, sicer se lahko zgodi nesreča. Pa tudi za najboljše plavalce ni priporočljivo plavati predaleč v morje ali pa čez mrežo. Morski pes plava hitreje!

Na dopustu smo iz raznih razlogov bolj lačni kot doma. Zato naj sadje ne bo odveč, le kupujmo ga! Samo, prosim, operimo ga prej, preden ga jemo, ker ni hudo prijetno imeti na dopustu vnetje želodca in črevesja z bruhanjem in drisko, slabim počutjem ter ležanjem v postelji. Bolje je tudi, da ne jemo prejšnji dan kupljenega mesa, predvsem salam, ker bo rezultat enak. V vročini se kužne klice hitreje razvijajo in je zaradi tega nevarnost, da zbolimo, večja.

Še nekaj. Nekateri strastno stikajo za gobami. Če jih ne poznate, jih raje pustite rasti. Isto velja za razne gozdne sadeže. Marsikdo je zamenjal volčjo jagodo z borovnico in se zastupil. Glede katerega pika pa si prej preberite navodilo za prvo pomoč, ki je v vsakem boljšem priročnem koledarčku.

Tako. Malo opozoril za dopust ne škoduje. Pomislimo nanje, pa bo dopust še prijetnejši. Uživajmo na soncu, na zraku, v morju in v gorah! Spočijmo se, naberimo si novih moči in doživeti, potem pa spet z veseljem na delo!

Paprika v prehrani

Smo v sezoni paprike, zato malo pokramljajmo o njeni prehranjevalni vrednosti.

Mnoge klinike na svetu raziskujejo vpliv paprike na zdravega in bolnega človeka. Pri tem raziskovanju so ugotovili že mnogo zanimivih stvari. Zdrav človek lahko brez vsake škode uživa dalj časa tudi večje količine ostre paprike. Na splošno spodbuja apetit, ker povečuje izločanje prebavnih sokov. Ima zelo ugoden vpliv na delovanje srca in ožilja. Pekoča snov, po imenu kapsiacin, ki jo vsebuje, povzroča sicer na sluznici pekoč občutek, je pa ne poškoduje.

Paprika pomaga tistim, ki imajo premalo želodčne kisline, ker vpliva na tvorbo želodčnega soka in njegovo večje izločanje. Pri poskusih na številnih ljudeh (na klinikah), so ugotovili tudi ugoden vpliv na delovanje ledvic. Kapsiacinu samemu pa pripisujejo lastnost, da pomaga prebavljati težke in masne jedi. Zaradi lepe rdečkaste barve jedi, začinjene s papriko, vzbujajo neješčim tudi tek.

Posebno priporočajo papriko, svežo ali kot začimbo ljudem, ki morajo zaradi previsokega pritiska uživati neslano hrano. Paprika jed prijetno začini, da je lažje užiti. Uravnava tudi krvni pritisk, ker vsebuje veliko vitamina P, ki širi žile. V ta namen pa uporabljamo le milo in plemenito papriko, ki vsebuje tega vitamina največ. Ker je tako milega okusa, tudi ne povzroča žeje. Izdelujejo pa tudi začimbno papriko, ki ji izločijo kapsiacin. Tako lahko uporabljajo ljudje z občutljivim želodcem. Svežim paprikam velik del kapsiacina izločimo, če izrežemo notranje žile, ki so porasle s semenom.

Paprika in to sveža, je izmed vse naše zelenjave na prvem mestu po količini vitaminov, zato je priporočljiva za prehrano zdravih in bolnih. Vsebuje 4 krat do 5 krat več vitamina C kot limona, 4 krat več pro-vitamina A-karotina kot korenček, nadalje že omenjeni vitamin P, pa še B1 in B2. V zmleti papriki — v začimbi se bistveno zmanjša količina vitamina C, ki propada tudi s staranjem, posebno še v slabo zaprti posodi.

Svežo papriko v kuhinji zelo različno uporabljamo in to v juhah, dušeno, v solatah, z jajci, nadevano, kot dodatek k mesnim omakam ali narezano na kose kot prilogo narezkom, klobasam, mesu, pečenemu na ražnju ali žaru.

POSKUSITE

MINISTRONE — ITALIJANSKA ZELENJAVNA JUHA

50 dkg zelenjave (korenje, zelje, zelena, por, čebula, stročji fižol, paradižnik), 6 dkg prekajane slanina, olivno olje, česen, nekaj listov žajblja, sol, 5 dkg riža, liter mesne juhe, nariban sir za posip.

Slanino narežemo na kocke in jo s česnom in žajbljem steklasto popečemo na olju. Potem dodamo očiščeno in drobno narezano zelenjavo, jo med mešanjem pet minut pražimo, zalijemo z juho in kuhamo približno 70 do 80 minut, ne da bi preveč vrelo. Posebej kuhamo riž, ga damo v zgotovljeno juho in jed posolimo. Pri tej juhi nariban sir ne sme manjkati.

DJUVEČ S SVINJINO

Potrebujemo 50 dkg sveže svinjine, sol, poper, česen, 4 žlice masčobe, 2 čebuli, 1 kg različne zelenjave (malancani, paprika, paradižnik, korenček, stročji fižol, krompir), 30 dkg riža.

Na masčobi prepražimo čebulo, dodamo na večje kose zrezano meso in ga opečemo. V pomaščeno posodo zlagamo menjaje plast zrezane zelenjave, plast riža, plast mesa — zadnja plast naj bo zelenjava. Vse skupaj prelujemo z osoljeno vodo in spečemo v pečici. Jed serviramo v isti posodi (ljensko steklo ali ognjevarni porcelan).

PIZZA ALLA NAPOLETANA — PARADIŽNIKOVA PITA

35 dkg make, 14 gr kvasa, 2 dkg margarine, malo mleka, sol, sladkor; za oblogo: 50 gr sardelnih filetov, 12 dkg dobrega topljenega sira, 30 dkg paradižnika, sol, poper, majaron.

Iz sestavin pripravimo čvrsto kvašeno testo, ga pustimo vzhajati, nato pa z njim obložimo namaščen podolgovat ali okrogel pekač. Testo pokapljamo z oljem, ga pokrijemo s sirovimi rezinami, položimo nanje paradižnikove rezine, ki jih posolimo in popramo, na vrh pa damo mrežo iz sardelnih filetov. Jed pečemo približno 30 minut pri 200° C. Serviramo vročo.

„Spoznal sem ga... kako ga ne bi v tej svetli meseci-
čini?“

„Kam je šel?“

„Ob plot je pristavil lestev...“

„Pa je plezal?“

„Plezal je...“

„Dobro ste razložili. Plezal je, skočil je v izbo in je ostal dolge pol ure pri tisti sladki Meliti, pri tisti mladi nevesti. Ali ni bilo pol ure?“

„Pol ure je bilo morda!“ je jecljal učitelj Šviligoj, adjunkt pa je spačil obraz, Bog sam vedi, če iz prešernosti ali iz bridkosti.

„Tako ste torej vse natanko videli in razložili; nič niso pretiravale, ničesar niso pretvarjale vinske oči. In zdaj, učitelj Šviligoj, stopite v dolino šentflorjansko ter oznanjajte, kar ste videli in razložili. Malo še pridenite, malo še okrasite; zakaj zgodba je dolgočasna, če jo pripoveduje človek po pravici, kakor se je vršila. Adjunkt je prešestnik in Melita je vlačuga, tako izpričajte; prešestnik je že zdavnaj zlodeju zapisan, ampak tudi vlačuge se nikar nič ne usmilite!“

Tako je rekel, pogledal je skozi odprto okno, v svetlo jutro, nato se je okrenil in je šel, kakor da bi učitelja Šviligoja ne bilo ne v izbi in ne na svetu.

„O, kolika nečistost in kolika zakrknjenost srca!“ je vzklisknil učitelj Šviligoj, ko je premislil v jutranji samoti vso stvar od začetka. „Ni zadosti, da je grešil — zdaj še plane med ljudi, na očitni trg, ter oznanja: Glejte, grešil sem!“

Ko se je napotil v cerkev, mu je prišel naproti dacar in malopridnežu se je že od daleč poznalo na obrazu, da pridiguje kosmato zgodbo na vse štiri vetrove.

„Ali ste slišali, učitelj Šviligoj, kaj se je zgodilo sinoči v tej čednostni dolini šentflorjanski?“

„Kaj hudega?“ je rekel Šviligoj, ampak tako malo je bil vaje hinavščine, da je povsili oči.

„Stavim, da je tudi vam že zapelo v ušesih, nikar se ne

pretvarjajte! O malopridni svet, o neskončno pohujšanje... in človek je mislil, da je svetnica!“

Učitelj Šviligoj je šel dalje, pa je srečal notarja.

„Lepe reči!“ je rekel notar mimogrede in je zmajal z glavo.

„Kaj je oznanjal od hiše do hiše?“ se je začudil Šviligoj. Šel je dalje in je srečal župana; župan je samo globoko zavzdihnil, pogledal je žalostno učitelja Šviligoja, rekel pa ni nič. Nič ni rekel, ampak njegov pogled je razodeval: „In tako pohujšanje v dolini šentflorjanski? Odprite se, oblaki, da odmijete sramoto!“

Kakor da je bil močen veter zapihal preko doline, odpahnil vse duri, odprl vsa okna ter razglasil ponočni greh. Ljudje so se srečavali in so se spogledovali, moški so stresali z glavo, ženske so vzdihovale. Zjutraj je zgodba vzklila, do večera se je bujno razcvetela. In če bi jo ob angelskem češčenju ugledal sam stvarnik njen, bi se začudil in je ne bi spoznal.

„Njega in njo, obadva sleči do nagega pa izbičati iz doline!“ je razsodil v krčmi rodoljubni župan v svojem pravičnem srdcu.

„Prijetno bi bilo, koristno rest!“ je rekel dacar in si je obližnil ustnice.

Učitelj Šviligoj pa ga je karal z očitajočimi očmi.

„Nečiste so tvoje misli, o dacar!“

Še je hotel govoriti, zaokreniti posvetovanje na cesto naukov in tolažbe, ko se je pripetilo nekaj čudnega. Zadržalo je zunaj, kakor da bi drvelo v vrsti devetero voz, in planil je iz večernega vetra strahoten glas, napol joku, napol tuljenju podoben.

Spogledali so se v čudu in strahu; dacar, ki je sedel ob oknu, je skočil in se je ozrl; in celo sam, grešnik, je prebledel.

„Kdo je gonil mimo? Zdelo bi se mi, da je bil Šobar, ampak podoben mu ni bil več; samo siv obraz sem videl in krvave oči; in tulilo je, kakor burja v gozdu. Nista ga vozila konja, dvojce črnih satanov je bilo!“

Zupan se je pokrižal, nato je urno izpraznil kozarec.

Stopil je v izbo notar in tudi notar je bil blede.

„Huda bo noč nocoj, ljudje božji! Mimo zaklete hiše sem šel, pa sem se ozrl proti oknu, pa sem poslušal: človek joka, tiho joka, ampak zdi se mi, da gre jok preko doline vse do hribov. Poklical sem, nato pa se mi je storilo čudno in šel sem, kakor da bi bežal pred hudo uro!“

Zupan se je drugič pokrižal, natočil si je in je izpraznil. Vsi so molčali; nad njimi in nad vso dolino šentflorjansko je ležalo kakor temna jeza božja nad pohujšanjem...

Ob tistem času je uganjal adjunkt Peter Muha tako čudne stvari, da bi jih človek ne mogel razumeti, če bi gledal in premišljeval.

Do poznega večera je ležal oblečen na postelji, z obrazom v blazini. Ni jokal, tudi ni vzdihoval, zakaj miren je bil život in stisnjene pesti se niso gonile. Ko je poslušal mesečina v izbo, je vstal; njegova lica so bila siva in upala, kakor lica umirajočega starca. Stopil je k oknu, pogledal je na nebo, z zvezdami posuto.

„Bolje bi bilo tako!“ je rekel; in nikomur na svetu ni bilo razodeto na vekomaj, kaj je bilo boljše in čemu.

Nato je šel in se je napotil v dolino, po cesti, vse beli od mesečine, mimo črnih jagnedi, ki so tiho trepetale. Prišel je do zaklete graščine, šel je dvakrat okoli plota, vzpel se je sam Bog vedi kako, zasuknil se je v kolobarju in je skočil na vrt, med nageljne in narcise. Pohodil je narcise in nageljne, šel je naravnost preko vrta, stopil je pod okno. Tam je legel na mehko travo, mesečina mu je sijala v obraz, široko odprte oči so strmele v nebo.

In ko je ležal, se je prikazala senca ob oknu; tiho ihtenje je dramilo vrt in rožni grmi so podhrtevali, kakor da bi kapale solze nanje.

Ležal je, ni zavzdihnil in ne izpregovoril; njegove oči pa so bile zastrte, niso razločile več ne jasnega neba in ne belih zvezd...

(Dalje v prihodnji številki)

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Misel o recipročni ureditvi kočevskega in koroškega vprašanja je slovenska manjšina pozdravila. Iz vloge, izročene oblastem 15. junija 1937, beremo, da koroški Slovenci „pozdravljajo zamisel recipročnosti med nemško manjšino v Dravski banovini in slovensko manjšino na Koroškem in želijo, da se ta recipročnost nanaša na vsa področja, ki se tičejo narodnega življenja“. Kot je videti, je bila spomenica povezana z Eppichovim obiskom Celovca ter s priporočili na že omenjeni sestanki kočevskih Nemcev in koroških Slovencev avgusta 1937, na katerem pa o kulturni avtonomiji očitno ni bilo več govora. Kot predpogoj za „razčiščenje narodno političnega ozračja“ na Koroškem je vloga omenjala prepoved delovanja „posameznih društev in skupin“, ki delujejo proti ohranitvi slovenske narodnosti, zahtevo torej, ki jo vsebuje danes znani odst. 5 čl. 7 avstrijske državne pogodbe iz leta 1955. V spomenici je bilo posebej poudarjeno, da „ohranitev in nega maternega jezika, katerega se družine na Koroškem poslužujejo, mora postati vrhovna dolžnost manjšinske zaščite od strani države in dežele. Protinaravna delitev koroških Slovencev v „narodno zavedne“ in „nemško misleče“... mora prenehati“. Konkretno se bo — nadaljuje spomenica — „narodna politična atmosfera na Koroškem razčistila na ta način, da se kulturno delovanje nemških organizacij in skupin omeji na oni del koroškega prebivalstva, ki se v svojih družinah poslužuje nemškega jezika“.

Na kulturnem področju je vloga zahtevala priznanje Slovenske prosvetne zveze za predstavnika manjšine; ob tem je bila ponovljena zahteva, da se v koroški deželni zbor imenuje „kulturni“ predstavnik manjšine, manjšina naj bo zastopana še v deželnem, okrajnih in krajevnih vodstvih Domovinske fronte ter v vseh stanovskih organizacijah. Kar se tiče manjšinskega šolstva, je spomenica predlagala, da se prizna značaj manjšinskega šolstva vsem tistim šolam, katerim je utrakvistični značaj priznala avstrijska vlada še leta 1925. Spomenica je v nadaljevanju povzemala že omenjene predloge iz leta 1935. Med novimi sestavinami je bila zahteva, da se za odrasle pripadnike manjšine dovoli prirejanje slovenskih jezikovnih tečajev. Zahtevala je tudi „popolno svobodo pri ustanavljanju kulturnih in gospodarskih društev“, tako kot je „to bilo do sedaj koroškim Slovincem mogoče“. Do popolne izvedbe šolske reforme pa naj se dovoli slovenskim društvom, da lahko prireajo slovenske jezikovne tečaje tudi za šoloobvezno mladino nad deset let starosti. Poleg tega naj bi se deželnemu referentu za ljudsko izobrazbo za slovensko ozemlje dodelil zastopnik manjšine.

Posebno mesto je imelo v spomenici vprašanje položaja Slovencev v stanovski državi. Po ponovljenem predlogu bi Slovenci tvorili v državnih stanovskih organizacijah „posebno skupino“, samostojno „v vseh narodno kulturnih pogledih“. Vodja slovenske skupine bi bil istočasno tudi član vodstva ustrezne stanovske organizacije. Še posebej je omenili zahtevo, da bi morala koroška stanovska glasila imeti slovenske priloge; te bi Slovenci urejali sami. Prav tako bi se moral na zborovanjih v slovenskem delu dežele načelno uporabljati le slovenski jezik. Ker je koroška varnostna direkcija l. 1936 prepovedala uporabo slovenskega poznamenanja koroških krajev v Koroškem Slovincu, glasilo manjšine, je spomenica zahtevala popolno svobodo pri uporabljanju slovenskega krajevnega označevanja. Dalje bi morali v vseh občinah z manjšinskimi (utrakvističnimi) šolami razglašati vse odloke tudi v slovenskem jeziku; v teh občinah bi morala biti slovensčina tudi uradna jezik. Poleg tega bi morali država oziroma dežela skrbeti, da se Slovenci pred ustreznimi oblastmi poslužujejo svojega jezika.

V zaključnem delu je spomenica zahtevala, da morajo imeti slovenski zdravniki ter Slovenci, zaposleni v ostalih svobodnih poklicih, „iste gospodarske ugodnosti“ kot nemški kolegi. Dalje je treba vrniti državljske pravice vsem tistim, ki so jih bili izgubili ob plebiscitu 10. oktobra 1920. Kot jamstvo za ureditev položaja slovenske skupnosti je spomenica predlagala ustanovitev posebnega manjšinskega oddelka pri koroški deželni vladi („z vsemi pravicami“); oddelku bi bil neposredno podrejen avstrijskemu kanclerju.³¹ Kolikor je znano, je tekst spomenice dobil tudi predstavnik kočevskih Nemcev župnik Eppich.

Od ostalih slovenskih predlogov tega leta bi veljalo omeniti željo, da bi na (očitno celovški) gimnaziji oblasti namestile 4—5 slovenskih profesorjev; predlog je utemeljevalo opozorilo, da obiskuje ta šolski zavod 10 % učencev slovenske narodnosti. Prav tako naj bi se ustanovila „ali pa odstopila“ za potrebe manjšine posebna kmetijska šola. Zagotoviti pa bi bilo treba tudi svoboden „kulturni stik (manjšine) z maternim narodom“ ter „ukiniti plebiscitne proslave ter plebiscitne praznike, ker se s tem goji sovražstvo do Slovencev“³²

IV.

Dne 16. novembra 1937 je končno prišlo do razgovora o manjšinskem vprašanju, ki

v javnosti pojavile trditve, da je bil pri razgovoru 16. novembra edini predstavnik večinskega naroda Kärntner Heimatbund. Trditve te vrste je manjšina odločno zavržala. V pismu, poslanem 18. decembra 1937 kanclerju Schuschnigg, je Slovenska prosvetna zveza znova poudarila, da je lahko edini koroški sogovornik manjšine edinole deželna vlada, kot garant pa lahko nastopa tudi avstrijska zvezna vlada. Iz pisma še izvemo, da je bilo izhodišče razgovora 16. novembra medvojni nemško-poljski manjšinski dogovor, ob katerem so „od točke do točke obravnavali vzporedni položaj na Koroškem“. Pismo opozarja, da je iz ciliranega zapisnika izpadlo več bistvenih pogledov na manjšinsko vprašanje. Tako sta zastopnika Kärntner Heimatbunda „za-

poskus“ za ureditev manjšinskega vprašanja ter da bo pri reševanju manjšinskega vprašanja potrebna „bistvena pomoč zvezne vlade“.³⁴

Kot kaže dostopna dokumentacija, je bila intervencija manjšine upravičena, saj sta tako Dunaj kot koroški deželni glavar priznala njeno upravičenost.³⁵

Meseca decembra je Slovenska prosvetna zveza tudi pripravila obsežen elaborat, namenjen ureditvi koroškega manjšinskega vprašanja. Na tem mestu bi poudarili predvsem stališča, ki jih doledanje vloge niso dovolj podčrtale. Tako je manjšina predlagala, da bi bili Slovenci sorazmerno zastopani v državnih in deželnih službah na območju južne Koroške. Izhodišče bi tu bil občevelni jezik, pripadnost določenemu kulturnemu krogu in podobno. V šolah bi bil materni jezik „v prvih štirih letih ljudske šole edini učni jezik za vse otroke“ slovenskih družin, v zadnjih štirih letih pa bi bila nemščina („državni jezik“) učni jezik z obveznim poukom materinščine. Onemogočen bi moral biti vsak vpliv nemških „obmejno-političnih“ društev, kot so Kärntner Schulverein, Deutscher Schulverein Südmärk in Turnverein, „na ljudsko šolo in na šolsko mladino“, delovanje teh društev pa „omejeno na nemško govoreče družine“. Prenehati bi moral tudi vsak gospodarski, politični in moralni pritisk v tisku in v javnem življenju na slovensko prebivalstvo. Elaborat poudarja, da se na jezikovno slovenskem področju mora zagotoviti svobodna uporaba materinega jezika „v govoru in pisavi v zasebnem in javnem življenju, posebno pri oblasle ter v državnih in deželnih ustanovah...“. Elaborat je opozarjal na potrebo sprejema določil, ki bi onemogočila vsako agitacijo proti izvedbi podanih predlogov. Kar se tiče koroškega učiteljstva, je elaboratu dodano opozorilo, da učitelji na šolah „z manjšinskimi otroki“ ne smejo biti vključeni v „nemško narodnoobrambna društva in tudi ne smejo z njimi sodelovati“. Prireditve teh društev bi ne smele biti v okviru šol ter v šolskih poslopih; prav tako bi bilo treba razveljaviti obstoječe pogodbe med šolami in društvom Deutscher Schulverein Südmärk ter prepovedati sklepanje novih.³⁶

To pa so očitno bili zadnji predlogi manjšine, saj je bila Avstrija z znanim anšlusom že čez tri mesece vključena v tretji rajh. S tem trenutkom niso le prenehala prizadevanja za ureditev slovenskega vprašanja, še več, na strani nemškega koroškega nacionalizma se sedaj odpre perspektiva „dokončne“ ureditve slovenskega vprašanja s fizičnim uničenjem koroškega slovenstva.

Zgodovinski časopis
(Ljubljana, 1-2/1976)

Opombe:

- 31 Spomenica „Zahteve slovenske manjšine na kulturnem, gospodarskem in političnem polju“ (v slovenskem jeziku), AIN, f. 146.
- 32 Predlog iz aprila 1937, AIN, f. 181.
- 33 Zapisnik razgovora z dne 16. novembra 1937, AIN, f. 181.
- 34 Pismo Slovenske prosvetne zveze kanclerju dr. Schuschnigg z dne 18. decembra 1937, AIN, f. 181.
- 35 Pismo Slovenske prosvetne zveze poslano 14. januarja 1938 koroškemu deželnemu glavarju, AIN, f. 181.
- 36 „Predlogi predstavnikov slovenskega naroda na Koroškem o rešitvi slovenskega manjšinskega vprašanja od strani avstrijskih oblasti“ iz decembra 1937, AIN, f. 181.

Dr. Tone Zorn:

Poskusi ureditve položaja slovenske skupnosti na avstrijskem Koroškem v času avtoritarne režima

so se ga udeležili predstavnika Slovenske prosvetne zveze Ivan Starc in dr. Joško Tischler, zastopnika Kärntner Heimatbunda J. F. Perkonig in Alois Maier Kaibitsch, zastopnika deželne vlade pa sta bila deželni glavar dr. Sucher ter deželni svetnik dr. Hurdus. Vse kaže, da je na sestanku prišlo do dogovora o ureditvi slovenskega vprašanja predvsem na pritislek Dunaja; temu se je v tem trenutku uklonil tudi Kärntner Heimatbund, vsekakor v prepričanju, da sprejeti dogovor ne bo uresničen.

Na jezikovnem področju je bila na sestanku dogovorjena svobodna uporaba materinščine (slovenskega jezika) v „besedi in pismu“. Za uresničitev tega načela naj bi po dogovoru oblasti nastavile odgovarjajoče število dvojezičnih uradnikov. Dogovorjeno je dalje bilo, da sme slovenski koroški tisk znova uporabljati slovensko krajevno poznamovanje koroških krajev. Dogovorjeno je še bilo, da se ne bo „spremenila pravica manjšine, da se zbira v gospodarskih in kulturnih društvih“. Značilen je tudi dogovor, da se bosta obe strani, nemška in slovenska, prizadevali, „da bado prenehali medsebojni napadi v deželi“, medtem ko naj bi avstrijska vlada skušala po diplomatski poti doseči, da bi prenehali napadi jugoslovanskega tiska na Koroško. Ohranjena bi bila dalje pravica manjšine do lastnih manjšinskih šol, vendar ob obvezi, da se Slovenska prosvetna zveza „v doglednem času ne bo poslužila te pravice“ doglednem času ne bo poslužila te pravice“ (!). Po dogovoru bi na šolskem področju uveljavili vse tri že leta 1936 omenjene tipe I., II. in III. Za uresničitev šolskega dogovora naj bi ustanovili poseben odbor, ki bi ga sestavljali velikovski, celovski, beljaški in šmohorski nadzorniki, slovenski učitelj Franc Legat iz Vajške, dr. Joško Tischler ter prof. J. F. Perkonig. Po dogovoru naj bi razporedili ljudske šole po omenjenih treh tipih ter pripravili učne načrte za vsako vrsto šol posebej. Ko bi bil uresničen dogovor na šolskem področju, bi se nadaljevali pogovori o „praktični izpolnitvi in o vprašanju nadzora“ nad izpolnjevanjem dogovora.³³

S tem pa stvar ni bila končana, saj so se

molčala bistven del nemško-poljskega dogovora, zaradi česar je ta tudi izpadel iz zapisnika. Po nemško-poljski pogodbi je bil namreč prepovedan vsak poskus „nasilno asimilirati manjšino, postaviti vprašanje pripadnosti k njej, ali pa preprečiti priznanje k manjšini“. Posebej pa povzetele pogodbe v pismu Slovenske prosvetne zveze kanclerju Schuschnigg opozarja, da ne sme izvajati na manjšino nobenega pritiska.

Izvemo tudi, da so se pogajanja o šolskem vprašanju šele pričela, „toda do sedaj ni bilo (opaziti) nobenega bistvenega napredka“. Predvsem pa je pismo poudarjalo, da dokler ne bo nič „predvidenega glede jamstev pri izvedbi (manjšinskega varstva, op.) in dokler ne bo razjasnjeno raznarodovanje manjšine, ne more biti govora o rešitvi manjšinskega vprašanja na Koroškem“. Ob zaključku je pismo pripominjalo, da pomeni razgovor dne 16. novembra „uvodni

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA

[1. SPORED]

SOBOTA, 27. 8.: 15.25 Farovžko dekle — 17.00 Jolly-boks — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 900 let Hohensalzburga — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.00 Čas v sliki, kultura in šport — 19.30 Cirkus pesmi — 20.15 Glasba je adut — 22.00 Športni studio iz Berlina — 23.20 Beli oleander — 1.00 Poročila.

NEDELJA, 28. 8.: 16.15 Waltonovi — 17.00 Zivalski lek-sikon — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Igraj z nami „Gradiščanska“ — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Kraj dejanja — 21.45 Šport — 21.55 4+4=mi — 22.20 Poročila.

PONEDELJEK, 29. 8.: 10.30 Farovžko dekle — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Omaruru — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Akcija v Manhattanu — 21.40 Poročila in šport.

TOREK, 30. 8.: 10.30 Ena posem, en poljub, eno dekle — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Zivalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Servis-box — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.05 Poglej, kako lepo — 21.50 Hiša na Eaton place — 22.35 Poročila in šport.

SREDA, 31. 8.: 10.30 Jaz sem Sebastian Ott — 17.00 Popolne s Picijem — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dr. Doolittle — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Dedek Schulz — 21.30 Poročila in šport.

ČETRTEK, 1. 9.: 10.30 Sončnice — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Dve enodejanki — 22.35 Emmingerji — 23.00 Poročila in šport.

PETEK, 2. 9.: 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Ljubezen, ples in 1000 popevk — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dunajske tržnice — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Onedinova linija — 21.00 Grede — 21.45 Šport — 21.50 Rio Bravo — 0.05 Poročila.

AVSTRIJA

[2. SPORED]

SOBOTA, 27. 8.: 16.00 Svetovno prvenstvo v veslanju — 17.00 Neizpolnjeno upanje — 17.45 Orientacija — So ameriški katoličani drugačni? — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Neverjetna zgodba — 19.50 Galerija — 20.15 Bernstein v Osojah — 22.15 Klaus Doldingerjev pass-port.

(Dolje na 8. strani)

Obravnava proti obtoženim Selanom preložena

V istem posloplju dunajskega sodišča, v katerem so bili leta 1943 obglavljeni slovenski antifašisti iz Sel in Železne Kaple, se je pretekli petek, 19. avgusta začel proces proti štirim zavednim Slovincem iz Sel, ki so lani na dan preštevavanja posebne vrste (14. novembra 1976) ugrabili skrinjico z glasovnicami, katere so zažgali in tako onemogočili preštevavanje v Selah. Od štirih obdolženih sta se obravnave udeležila Nande in Peter Olip; medtem ko Marjana Olipa ni bilo na razpravo zaradi bolezni, Florjan Jug pa ni bil v redu vabljen.

Takoj po otvoritvi glavne obrav-

nave, ko je bilo znano, da dva obtoženca manjkata, je državni pravdnik predlagal preložitev glavne obravnave, medtem ko je obramba v teku procesa zahtevala, da se le-ta proti Selanom sploh ukine. Obramba je sploh mnenja, je dejal dr. Matevž Grilc, da se sodišče pri ustavnem sodišču najprej prepriča ali je bil postopek ugotavljanja materinega jezika ustaven ali ne. To zato, ker predmetno ugotavljanje materinega jezika ni bilo predvideno v zvezi s pravicami po členu 7 avstrijske državne pogodbe. Ko je nato vstal nadaljnji zagovornik dr. Franci

Zwitter in nagovoril sodišče v slovenskem jeziku (pravica do tega je zajamčena v avstrijski državni pogodbi), ker je hotel v tem jeziku podati tudi nadaljnje predloge obrambe, je sodnik takoj preložil glavno obravnavo na nedoločen čas, z izjavo, da bo o predlogih obrambe šele pozneje odločal.

Razprava, ki je trajala komaj 20 minut, se je odvijala pred popolnoma nabito dvorano. Poleg številnih znancev obdolženih Selanov in dunajskih prijateljev koroških Slovencev, so bili izredno močno zastopani tudi opazovalci iz drugih držav. Seveda tudi ni manjkalo zastopnikov nemško-nacionalnih krogov z dr. Burgerjem na čelu.

V zvezi s procesom na Dunaju je med drugim Dunajski solidarnostni komite za napredek in pravice slovenske in hrvaške narodnostne skupine v Avstriji priredil dan poprej fiskovno konferenco, na kateri je v zvezi s tem sojenjem opozoril, da „na Koroškem nastaja ozračje pogroma“. Predstavniki omenjenega dunajskega komiteja dr. Traar je izjavil, da je treba „poznati razmere na Koroškem, da bi razumeli, zakaj so slovenski aktivisti storili to,

zaradi česar jim bodo sodili“. Prav tako je zastopnik predsednika solidarnostnega komiteja Mag. Pachner poudaril, da bi morali ravnati selskih fantov ocenjevati, upoštevaje dejstvo, da je bilo preštevavanje manjšin proti avstrijski državni pogodbi in demokraciji. V okviru številnih protestnih akcij proti krivičnemu procesu proti fantom iz Sel, je bilo tudi v Ptujju veliko protestno zborovanje republiške mladinske delovne akcije „Slovenske gorice 77“, kateri se je pridružilo tudi veliko občanov pljuške občine. Zborovanje je izzvenilo v oster protest zoper zatiranje manjšin v Avstriji, predvsem pa proti krivičnemu procesu na Dunaju. Zbrani občani Ptujja in brigadirji so objavili tudi odprto pismo, v katerem se zavzemajo za dosledno spoštovanje določil zapisanih v členu 7 avstrijske državne pogodbe.

Šolske knjige

V KNJIGARNI
„NAŠA KNJIGA“

Šolske knjige za novo šolsko leto lahko že sedaj naročite v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, kjer jih potem dobite proti bonom.

Pa tudi z bogatim izborom slovenske literature za mlade in starejše bralce se priporoča

KNJIGARNA

Naša knjiga

Celovec, Paulitschgasse 5—7

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

ŠPORTNI VESTNIK

ŠPORTNI VESTNIK

SAK že v dobri formi

V prvem kolu nogometne sezone 1977/78 je imela enajsterica Slovenskega atletskega kluba na „domačih“ tleh v Trdnji vasi/Hörtendorf v gosteh ekipo Union Neca. Predpriprave za to sezono so bile zelo intenzivne. Na eni strani je SAK-ju uspelo pridobiti celo vrsto igralcev, ki so sicer igrali v nemških klubih na Koroškem, torej domačih nogometašev, v vrstah SAK-ja pa bosta oz. že igrata dva igralca iz Slovenije in sicer Kemal Krnič ter Damir Jakovac. Kakor je že znano je uspelo fiksno pridobiti tudi vratarja Betona, ki je že v prejšnji sezoni odlično branil vrata Slovenskega atletskega kluba.

Največji uspeh vodstva SAK-ja pa je v tem, da mu je uspelo pridobiti tudi novega, odličnega trenerja, ki je bil potreben po odhodu lanskoletnega coacha Jovičevica. Največji uspeh zaradi tega, ker je našel moža, o katerem smo prepričani, da bo na novo motiviral igralce, popeljal klub do novih uspehov, pomagal na vseh pod-

ročjih klubskega dela, dajal nasvete funkcionarjem kluba ter sploh ustvaril zdravo ozračje znotraj kluba. Je to Dragan Rogić, dolga leta igralec ljubljanske Olimpije, član trenerskega kolektiva zeleno-belih, torej vseskozi profiliran. Na tem mestu želimo nje-mu ter novim igralcem SAK-ja, da bi jim uspelo doseči vse tiste cilje, ki so si jih zastavili! Zdaj še na kratko k tekmi sami. Za SAK se je pravzaprav začela sezona s smolo. Kajti že prvi tekmi ni mogel zaigrati v najmočnejši postavi. Kljub temu pa je bil prvi nastop enajsterice presenetljiv. Kakor verjetno že znano, je dobil SAK tekmo z rezultatom 4:1. Sicer so gostje po zelo dvomljivem živžgu sodnika povedli z 1:0, drugače pa pravzaprav vse do rezultata 3:1 niso imeli realne možnosti za gol. Gole za SAK so dali: Hobel 2, Velik ter Oraže.

Sploh se je kolektivni duh še bolj utrdil znotraj enajsterice SAK; arivirani igralci so stali mladim in novim

igralcem pri igri ob strani z nasveti in z dejanji, sploh je čut povezanosti močno zavladal v klubu samem, bolj, kot morda kdaj koli poprej.

P O Z O R !

V drugem kolu prvenstva nastopa SAK v Tinjah v nedeljo, dne 28. avgusta:

ob 14.45 uri igra drugo moštvo
ob 16.30 uri pa prva enajsterica.

Mladinci pa bodo na prvi tekmi v novi sezoni nastopili v Wöllfnitzu, in sicer pravtako v nedeljo ob 10.00 uri.

Dokažimo z obiskom tekem, da stojimo za klubom in da pomeni za nas SAK več kot pa samo nek nogometni klub!

INEX ADRIA AVIOPROMET LJUBLJANA

Hitro in udobno na morje in v ostala jugoslovanska mesta preko ljubljanskega in mariborskega letališča.

Ljubljana—Beograd
Ljubljana—Sarajevo—Skopje
Ljubljana—Dubrovnik
Ljubljana—Tivat
Ljubljana—Split
Ljubljana—Pula
Maribor—Dubrovnik
Maribor—Split

vsak dan razen sobote in nedelje
torek, sobota
petek, sobota, nedelja
ponedeljek
nedelja
petek, sobota
sobota
torek

VELIKA POTOVANJA — jesen - zima 1977/78

KENIJA — veliki safari	20. 10. — 1. 11. 77	15.870 din
KENIJA — SEYSHELSKI OTOKI	20. 10. — 1. 11. 77	18.715 din
INDIJA	25. 11. — 4. 12. 77	12.800 din
NEPAL	25. 11. — 4. 12. 77	15.900 din
TAJSKA — BALI — SRI LANKA	20. 1. — 4. 2. 78	23.400 din

Za dobro počutje skrbijo izvrstne posadke in moderna reaktivna letala DC-9.

Informacije: Slovenska prosvetna zveza, Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50, Inex Adria Aviopromet, Ljubljana, Tito-va 48, tel. 061/313-366, Maribor: Inex turistična agencija, Volkmerjev prehod 4.

Kamnik slovesno proslavil občinski praznik

OB VSAKI PRILOŽNOSTI, KO PREGLEDUJEMO NAŠE USPEHE, KUJEMO TUDI NOVE NAČRTE. V OBRTI IN TURIZMU SE NEIZKORIŠČENE MOŽNOSTI.

Pomembni jubileji in obletnice nimajo le slavnostno obeležje. So trenutki, ki dejansko predstavljajo obračune uspehov, kot analize doseženega, ki pa v pravem pomenu besede predstavljajo osnovo za oblikovanje bodočih programov razvoja.

Dolga je zgodovina 750 let starega mesta pod Kamniškimi planinami. Naselje, v neposredni bližini Ljubljane, prerašča v visoko industrializirano in urbanizirano mesto, polno kulturnih in turističnih znamenitosti, bivališče številnih uglednih družbenopolitičnih delavcev, mesto, katerega častni občan je tudi tovariš Tito, mesto, v katerem je tudi sam živel in delal.

Kamniška občina spada med srednje velike občine v Sloveniji, z 289,27 km² površine in z več kot 24.000 prebivalcev.

Dosegli smo pomembne uspehe, še posebej po drugi svetovni vojni, ko smo s socialistično revolucijo spili v novo obdobje hitrejšega razvoja občine, ki se s svojimi razvojnimi načrti vključuje v cilje razvoja celotne jugoslovanske družbe.

Razvoj delegatskega sistema, ki čedalje bolj približa delovnemu človeku sadove njegovega dela, trdno in vzajemno sožitje z ostalimi bratskimi jugoslovanskimi narodi, neposredna izmenjava izkušenj s številnimi pobratenimi občinami in še neštete druge vrednote našega povojnega razvoja, vedno bolj oblikujejo delovnega človeka kot celovito ustvarjalno osebnost, ki je pripravljena žrtvovati tudi svoje življenje za boljši jutri svojih bodočih rodov.

Pomembni jubilejni datumi so v tej smeri še posebej važni. Pomenijo namreč vedno novo prebujanje zavesti in navdiha za bodoče delo. Letošnji skupni praznik kamniške in domžalske občine ima tudi še posebno slavnostno obeležje. Praznujemo ga v letu življenjskega

in delovnih jubilejev tovariša Tita, neutrudnega borca za mir in enakopravnost med narodi. Letošnji praznik slavimo tudi v znamenju 40-letnice ustanovitve kongresa komunistične partije Slovenije, delavske partije, ki ima globoke korenine v delavskem in revolucionarnem gibanju pred štirimi desetletji na kamniškem in domžalskem območju. Skupni občinski praznik, 27. julij je tisti dan, ko so leta 1941 kamniški in domžalski delavci, komunisti in skojevci krenili v prve oborožene akcije proti tujemu zavojevalcu na naših tleh. Težki dnevi okupacije, pisani s krvjo naših narodov in narodnosti niso zapisani le v knjigah, temveč še posebej v preizkušnji zavesti naših ljudi, katere izraz je neomajana volja in vztrajnost za razvoj naše skupnosti.

Pred letom dni smo s sprejemom srednjeročnega plana gospodarskega in družbenega razvoja občine začrtali našo nadaljnjo razvojno usmeritev do leta 1980.

Povečanju produktivnosti dela in modernizaciji proizvodnje so delovni ljudje dali največji poudarek. Uspehi so že dokaj vidni. Celotni dohodek je bil lani višji za 16 % ob upadanju števila zaposlenih za 1 %. Produktivnost, izračunana v družbenem proizvodu na zaposlenega je lani porasla za 13 %, naši delovni kolektivi so lani izvozili za 20 % več blaga kot v prejšnjem letu. Nastajajo novi in sodobni proizvodni obrati v Titanu, Alpemu, sodobna separacija v Rudniku kaolina Črna. Rekonstruirali smo industrijo pohištva Stol, modernizirali strojno opremo v tekstilni industriji Svilanit, zgradili smo nove komunalne naprave, vodovode, kanalizacije, čistilne naprave. Posebno pozornost posvečamo tudi razvoju kmetijstva in obrti, z novelacijo urbanističnega programa pa smo začrtali racionalno izrabo prostora in zavarovani kmetijske obdelovalne površine.

Posebne pozornosti je deležen razvoj obrti, čeprav

ugotavljamo, da zainteresiranost ni zadovoljiva. Pri-manjkuje predvsem uslužnostnih obrtnih dejavnosti, kot so servisi za popravila gospodinskih strojev, TV in radio aparatov. Manjka avtomehaničarjev, kleparjev, vodovodnih inštalaterjev ipd. Izredne možnosti za razvoj turizma pa žal niso v celoti izkoriščene, še tudi ne na Veliki planini, ki je sicer zelo znan turistični kraj. Kmečkemu turizmu pa zadnje čase posvečamo več pozornosti kot doslej.

Lani smo zgradili več kot 140 stanovanj, letos bo zgrajenih še več kot 270. Tudi letos nadaljujemo z gradnjo šolskih in varstvenih ustanov, med katerimi je še posebno potrebno omeniti izgradnjo srednješolskega centra, kateremu botruje krajevni samoprispevek delovnih ljudi in občanov. Hiter razvoj krajevnih skupnosti pa poleg samoprispevka omogoča tudi zelo razvita samoupravna organiziranost in povezanost z delovnimi organizacijami, ki namenjajo del dohodka za financiranje potreb krajevnih skupnosti.

Številna kulturno prosvetna društva pospešeno gojijo zborovsko petje, igralsko in likovno dejavnost. „Solidarnost“ in „Lira“ se čedalje bolj povezujejo z našimi rojaki v zamejstvu. V zadnjih letih je „Solidarnost“ navezala tesne stike s prosvetnim društvom v Škocjanu na Koroškem. Zelo pomembna je tudi razvejana športna dejavnost, plavalci in strelci dosegajo izredne uspehe tudi v zveznem merilu.

Samoupravno sporazumevanje, najrazličnejše vzajemnostne in solidarnostne akcije pa iz dneva v dan potrjujejo visoko družbeno zavest in pripravljenost naših delovnih ljudi, da z združenimi močmi in organizirano družbeno-politično akcijo rešujejo vse družbene probleme.